

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อการให้บริการทางการศึกษาแก่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา ในสถานศึกษาตามแนวชายแดน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนา
2. สภาพทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี
3. การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี
4. สาระสำคัญของนโยบายการจัดการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)
5. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนและประเทศเพื่อนบ้าน
6. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการศึกษาของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน
 - 6.1 ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
 - 6.2 ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา
7. ความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนา

การศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคน และเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ การศึกษา จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และทรัพยากรมนุษย์ ก็เป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะทำให้ประเทศใดประเทศหนึ่งมีการพัฒนารวดเร็วและมากน้อยเพียงใด การศึกษาจึงเป็นเรื่องของการพัฒนาคน และทรัพยากรมนุษย์ ของแต่ละสังคมหรือประเทศโดยตรง กล่าวคือ การศึกษาได้ทำหน้าที่แปรสภาพคน ตั้งแต่เกิด

ไปสู่สภาพการเป็นพลเมืองดี แล้วปรับแต่งให้เข้าสู่สภาพการเป็นกำลังคน (Manpower) ตามความต้องการของงานในสาขาต่าง ๆ ระบบการศึกษายังทำหน้าที่ในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะตามความต้องการของสังคม กล่าวอีกอย่างหนึ่ง การศึกษามีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในด้านต่าง ๆ (จรัส นวลนัม, 2540) ดังนั้นในการจัดการศึกษาของชาติจะต้องสอดคล้องกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งนี้เนื่องจาก ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงระบบทั้งสาม การจัดการศึกษาของชาติก็จะต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

การศึกษาคืออะไร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์ที่ต้องการเน้นย้ำว่าการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542) กล่าวว่า การศึกษาเป็นกิจกรรมทางสังคม ที่เป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสะสมพลังของชาติ ชาติใดมีทุนทางสังคมแข็งแกร่ง มีคุณภาพดีมาน้อยเพียงใด มีปริมาณมากแค่ไหน ย่อมขึ้นกับคุณภาพ ของระบบการศึกษา

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545) ได้สรุปความหมายของการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการให้และรับความรู้และประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างจิตสำนึก การเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การอบรมปลูกฝังค่านิยม การถ่ายทอดศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของสังคม การพัฒนาความคิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ อมลวรรณ วีระธรรมโม (2548) ได้จำแนกความหมายของการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การศึกษาในความหมายมุมกว้าง หมายถึง อิทธิพลทุกอย่างที่มีต่อชีวิต บุคลิกภาพ

และความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่ถูกกำหนดด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น ครอบครัว สังคม ศาสนา ระบบการปกครอง สื่อมวลชน และดินฟ้าอากาศ เป็นต้น การศึกษาในลักษณะนี้ไม่มีที่สิ้นสุด เป็นการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษา จึงมิได้จำกัดอยู่แต่ในสถานศึกษาเท่านั้น การศึกษา ในความหมายมุมแคบ หมายถึง กระบวนการที่สังคมมีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ ความชำนาญ ค่านิยมจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง โดยผ่านสถาบันการศึกษาหรือสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เป็นการ ถ่ายทอดอย่างจริงจัง มีการวิเคราะห์และทำการคัดเลือกว่าจะถ่ายทอดอะไร มีการกำหนดแนวทาง มีการจัดตั้งระบบเป็นกิจจะลักษณะ การศึกษาในลักษณะนี้เป็นภารกิจของสังคมที่จะต้องกำหนด และจัดการให้เยาวชนมีคุณลักษณะเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

กล่าวโดยสรุป การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดทักษะ ความรู้ ความสามารถในการ ดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและค่านิยมแก่ผู้เรียน ตลอดจนจนเป็นการส่งเสริมให้บุคคลเจริญเติบโต และมีความเจริญงอกงามทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

บทบาทของการศึกษาต่อการพัฒนา

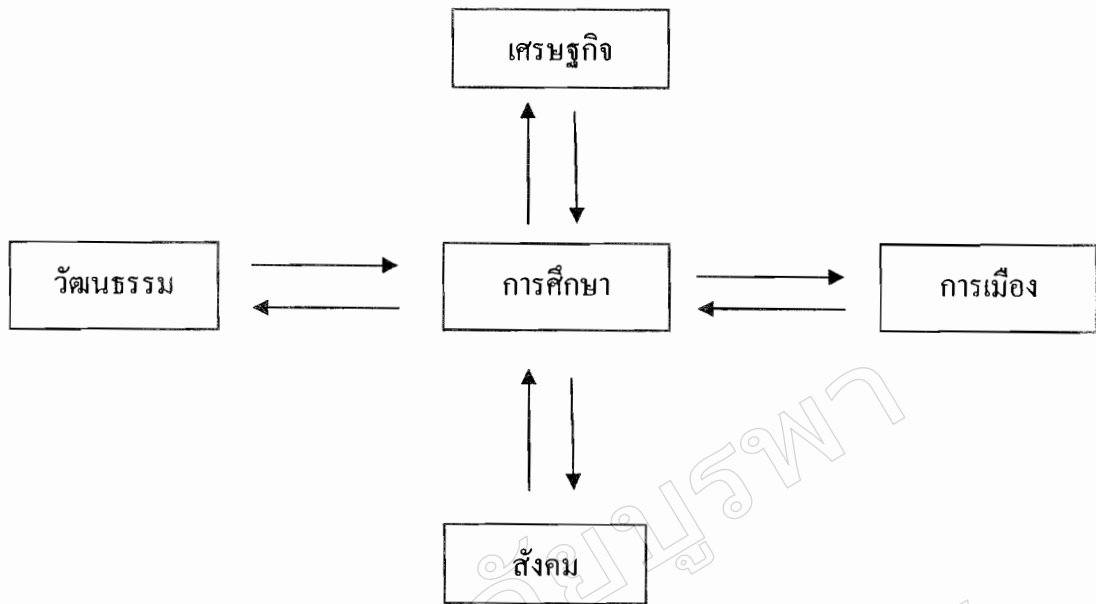
บทบาทของการศึกษา ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเป็นเรื่องที่ตระหนักและยอมรับกัน โดยทั่วไป การศึกษาจึงเป็นเสมือนปัจจัยหลักในการนำประเทศไปในทางที่พึงประสงค์ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและศิลปวัฒนธรรม ดังที่ วิทยากร เชียงกูล (2522 อ้างถึงใน ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2532) กล่าวว่า ในประเทศที่กำลังพัฒนา การพัฒนากำลังคนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะคนได้พัฒนาแล้ว หรือผู้ที่ได้รับการศึกษาดีจะเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ให้มีสภาพดีขึ้น ดังนั้นการศึกษาจึงได้รับความสนใจจากนักวางแผนพัฒนาประเทศมากที่สุด ได้มีการวิจัยพบว่า การลงทุนของด้านการศึกษาอบรมมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้ จำรัส นวลน้อม (2540) ยังได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของการศึกษาที่มีส่วนสัมพันธ์ ต่อการพัฒนาบุคคล พัฒนาสังคมและประเทศชาติไว้ 9 ข้อ ดังนี้

1. พัฒนาความรู้และสติปัญญาของพลเมืองโดยส่วนรวมให้เป็นผู้ที่มีความสามารถ สูงยิ่งขึ้น
2. ช่วยให้คนปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
3. เตรียมพลเมืองดี (Good Citizen) ให้แก่สังคมอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
4. ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่าง มีความสุข
5. ช่วยเตรียมกำลังคน ให้สอดคล้องกับงานในสาขาต่าง ๆ ตามที่สังคมและประเทศชาติ ต้องการ

6. ถ่ายทอดผลผลิตทางปัญญา ประสบการณ์ ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่
7. ปลุกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามความประสงค์ของคนนั้น ๆ
8. สร้างกลุ่มพลังทางการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการคัดเลือกชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองของประเทศ
9. เป็นสื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกของแต่ละสังคมแต่ละประเทศ เช่น โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้วการศึกษาทำหน้าที่สำคัญ 2 อย่าง ในสังคมควบคู่กันไป กล่าวคือ ทางหนึ่ง การศึกษา มีหน้าที่ต้องทำนุบำรุงรักษา ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม เพื่อรักษาความมั่นคง หรือเสถียรภาพของสังคม ไว้โดยมีการถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม แบบแผนแห่งพฤติกรรม จากคนรุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่ง หน้าที่ประการแรก ก็คือ การศึกษาทำหน้าที่เชิงอนุรักษ์ (Conservative Function) และในอีกทางหนึ่งการศึกษาทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะทำให้สังคมก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ตลอดจนทำหน้าที่เผยแพร่นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ หน้าที่ประการหลังนี้ คือ หน้าที่เชิงสร้างสรรค์ (Innovative Function) (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2532, หน้า 95)

จากบทบาทของการศึกษาดังกล่าวในข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของการศึกษามีความสัมพันธ์กับโครงสร้างและหน้าที่ของการพัฒนาประเทศโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการศึกษากับด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม
(ที่มา: ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2532)

จากความสัมพันธ์ของการศึกษากับด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม
ในข้างต้น อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษากับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ของการศึกษากับเศรษฐกิจ

บทบาทของการศึกษามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจก็ต้องการศึกษา และในขณะเดียวกันการศึกษาก็ต้องขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จำรัส นวลนิ่ม (2540, หน้า 143) ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษา จึงต้องขยายทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ เพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ เพราะการศึกษาทำให้คนมีความรู้ ความคิด และความสามารถนำความรู้ไปใช้ในการผลิต ทำให้การผลิต มีประสิทธิภาพสูงอันเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ และในประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจในระดับสูง ประชาชนโดยเฉลี่ย จะมีการศึกษาอยู่ในระดับสูงตามไปด้วย การศึกษาของประชาชนจึงเป็นทั้งสาเหตุและผลของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนิตา รักษ์พลเมือง (2534) ที่ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ของการศึกษากับด้านเศรษฐกิจว่า การศึกษาเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การวัดระดับการพัฒนาประเทศได้ใช้เกณฑ์วัดระดับความร่ำรวยและการเป็นสังคมแบบเปิดซึ่งให้โอกาสทุกคนเลื่อนฐานะได้ ในช่วงระยะเวลาที่การพัฒนาประเทศซึ่งผูกพันกับทางเศรษฐกิจที่มีแนวคิดพื้นฐานว่า

หากประเทศสามารถสร้างผลผลิตส่วนรวม (GNP) ในแต่ละปีได้สูงขึ้นและหากสถาบันการศึกษาของประเทศสามารถผลิตคนที่ได้รับการศึกษาได้จำนวนมากแล้วทุกคนในประเทศจะมีชีวิตที่ดีขึ้น

ความสัมพันธ์ของการศึกษากับการเมือง

แนวความคิดนี้ เชื่อว่าการศึกษาเป็นผลจากโครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง ซึ่งการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมและบุคคลในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ภูมิภาค จนถึงระดับโรงเรียน อาจกล่าวได้ว่าการศึกษากับการเมืองเป็นของคู่กัน มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ทั้งในลักษณะที่การเมืองมีบทบาทต่อการจัดการศึกษาและการศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาการเมือง จาร์ส นวลันิม (2540, หน้า 212) กล่าวว่า การศึกษากับการเมืองมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในด้านหนึ่งผู้มีอำนาจทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วิธีดำเนินการต่าง ๆ ทางการศึกษา ขณะเดียวกันระบบการศึกษาทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการก็มีอิทธิพลต่อการเมือง นักวิชาการเห็นว่า การศึกษาได้รับอิทธิพลทางการเมืองและในขณะเดียวกันก็เป็นตัวกำหนดที่สำคัญทางการเมือง ดังนั้นนอกจากจะต้องวิเคราะห์โครงสร้างทางการเมืองของการศึกษาแล้ว ยังต้องดูถึงหน้าที่ทางการเมืองของการศึกษา ซึ่ง เจมส์ เอส โคลแมน (James S. Coleman) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการเมืองหรือการปกครอง และได้สรุปหน้าที่ทางการเมืองของการศึกษาไว้ 3 หัวข้อ ชนิดา รัศมีพลเมือง (2532) ดังนี้

1. การขัดเกลาทางการเมือง (Political Socialization)

สถาบันการศึกษาถ่ายทอดความคิดเห็น ทศนคติ ลักษณะนิสัย ความรู้ ฯลฯ เกี่ยวกับการเมืองหรือสถาบันการปกครองให้สมาชิกสังคม ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา หลักสูตร กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพลเมืองตามความต้องการของสถาบันการปกครอง

2. การเลือกสรรทางการเมือง (Political Recruitment)

ซึ่งอาจจะเท่ากับเป็นการส่งเสริม ให้มีการแบ่งช่วงชั้นทางสังคมและการเลื่อนฐานะทางสังคม ทั้งนี้เพราะ ผู้ที่ผ่านการศึกษามีโอกาสเข้าร่วมในสถาบันการปกครองมากกว่า เช่น การกำหนดระดับการศึกษาขั้นต่ำของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. ฯลฯ

3. การสร้างบูรณาการทางการเมือง (Political Integration)

เป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติเพราะการศึกษาสามารถสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกสังคม

ความสัมพันธ์ของการศึกษากับสังคมและวัฒนธรรม

นักวิชาการมองว่าการศึกษา มีความสัมพันธ์กับสังคมและสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ของการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การศึกษากับการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม การศึกษากับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ความก้าวหน้าของสังคม เป็นต้น

จาร์ส นวลนัม (2540, หน้า 212) ได้กล่าวถึงบทบาทหลักของการศึกษาในสังคมว่า การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคม ที่มีบทบาทในการถ่ายทอดแบบแผนในการดำรงชีวิต แก่คนในสังคม รวมทั้งปลูกฝังและพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ ที่จะทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ซึ่งบทบาทหรือหน้าที่หลักของการศึกษามีดังนี้

1. ส่งเสริมบุคลิกภาพและสติปัญญาของแต่ละบุคคล กล่าวคือ บิดามารดาจะส่งบุตรหลานเข้าเรียน เพื่อให้เด็กมีความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ และพัฒนาการส่วนบุคคล เพื่อให้เด็กมีสุขภาพสมบูรณ์ มีความรู้ความสามารถพอที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
2. ฝึกฝนอาชีพให้แก่เยาวชน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถพอที่จะนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ระบบการศึกษาจึงจัดสอนวิชาชีพหลายประเภทหลายระดับ ผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพขั้นสูงและมีรายได้มาก อาจต้องเสียเวลาศึกษาเล่าเรียนเป็นเวลานาน ส่วนผู้ที่มีทุนน้อย ก็ใช้เวลาศึกษาเท่าที่โอกาสและความพร้อมจะอำนวย
3. ค้นคว้าและเผยแพร่เทคนิคและวิทยาการใหม่ ๆ ที่จะนำความก้าวหน้ามาสู่สังคม สถาบันการศึกษาทั้งหลาย นอกจากจะถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ผู้เรียนให้เหมาะสมในแต่ละระดับแล้วยังเป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยและทดลองสิ่งใหม่ ๆ ที่จะช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ รวมทั้งสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้
4. ช่วยสร้างความเสมอภาคและเป็นธรรมในสังคม ทั้งนี้ หากทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ก็จะสามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของแต่ละคนให้มีสภาพใกล้เคียงกัน ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเกิดความ เป็นปึกแผ่นขึ้นในชาติ
5. ผลิตซ์ทางอุดมการณ์ การศึกษาทำหน้าที่นี้โดยการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ อุดมการณ์และวัฒนธรรมให้แก่เด็ก แล้วปลูกฝังความเชื่อและอุดมการณ์เหล่านี้ให้เกิดขึ้นซ้ำหรือเกิดขึ้นใหม่ในตัวเด็ก ทำให้เยาวชนรับและเล็งเห็นว่าสิ่งนี้คือความเชื่อและอุดมการณ์ของตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการจัดการศึกษากับวัฒนธรรมไว้ว่า ในการรักษาคุณค่าวัฒนธรรมที่ดีไว้นั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการเรียนรู้เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญ ในอันที่จะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจในคุณค่าที่แท้จริงของวัฒนธรรม มีทักษะ ทศนคติ และพฤติกรรมที่ดีงาม สามารถสร้างสรรค์และเลือกสรร นำวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม เข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง จะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้อย่างถ่องแท้สามารถคิด

จินตนาการ วิเคราะห์สถานการณ์ และหาทางแก้ไขได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังรู้จักเลือกรับและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติได้เป็นอย่างดี

การศึกษาจึงเป็นกระบวนการทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอย่างแนบแน่นทั้งในด้านการถ่ายทอดเนื้อหา การดำเนินชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมใหม่ให้แก่สังคม หรืออาจจะกล่าวได้ว่า การศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งคือ ทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมและทำหน้าที่พัฒนาวัฒนธรรมด้วย

สรุป กล่าวได้ว่าบทบาทของการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งบทบาทดังกล่าวมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและศิลปวัฒนธรรม โดยที่การศึกษาได้เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการนำประเทศไปสู่แนวทางที่พึงประสงค์ต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือส่งเสริมส่วนอื่น ๆ ของระบบสังคม ดังนั้น ในการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ในกระบวนการพัฒนาประเทศจึงต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึง อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพ ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบ จึงจะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สภาพทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่สุดชายแดนตะวันออกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 630 กิโลเมตร เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,803,754 คน เป็นชาย 904,698 คน หญิง 899,056 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) มีเนื้อที่ประมาณ 16,112 ตารางกิโลเมตร หรือ 10.6 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.5 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาค และเป็นอันดับ 3 ของประเทศ ที่สำคัญยังเป็นจังหวัดที่มีแนวพรมแดนรวมความยาว 428 กิโลเมตร ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (จากอำเภอเขมราฐ ถึง อำเภอน้ำยืน ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขตและแขวงจำปาสัก ระยะทาง 361 กิโลเมตร) และราชอาณาจักรกัมพูชา (อำเภอน้ำยืน ติดกับจังหวัดเขาพระวิหาร เป็นระยะทาง 67 กิโลเมตร) (จังหวัดอุบลราชธานี, 2552)

การแบ่งเขตการปกครองและอาณาเขต

จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอศรีเมืองใหม่ อำเภอโขงเจียม อำเภอเขื่องใน อำเภอเขมราฐ อำเภอเดชอุดม อำเภอนาจะหลวย อำเภอน้ำยืน อำเภอบุญทริก อำเภอตระการพืชผล อำเภอกุฉีชัยบุรี อำเภอม่วงสามสิบ อำเภวารินชำราบ อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอตาลสุม อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอสำโรง อำเภอกอนนคแดง อำเภอสิรินธร อำเภอทุ่งศรีอุดม อำเภอนาเขียว อำเภอนาตาล อำเภอเหล่าเสือโก้ก อำเภอสว่างวีระวงศ์และอำเภอน้ำขุ่น (จังหวัดอุบลราชธานี, 2552)

อาณาเขต

ทิศเหนือ

ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร

และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้

ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันออก

ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันตก

ติดต่อกับจังหวัดยโสธรและจังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มชาติพันธุ์

จากเอกสาร โครงการแผนที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนไทย-กัมพูชา กระทรวงวัฒนธรรม (2546) สรุปได้ว่า ชาติพันธุ์ของคนอุบลราชธานีเกือบทั้งหมด สืบเชื้อสายมาจากคนไทย-ลาวพื้นเมืองอีสาน เหมือนจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีภาษาและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน ซึ่งปรับปรุงมาจากวัฒนธรรมไต-ลาว มีภาษาไทย-อีสานเป็นภาษาพูด ปัจจุบันจังหวัดอุบลราชธานีมีชนเผ่าพื้นเมืองเดิมในสายวัฒนธรรมมอญ-เขมร บ้าง เช่น ชนเผ่าข่า ที่บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม ซึ่งมีภาษาบรรพบุรุษเป็นภาษาพูดของตน (ภาษาบรรพบุรุษมีเฉพาะภาษาพูดเท่านั้น ไม่มีภาษาเขียน) บรรพบุรุษเป็นชื่อกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศไทย มีเฉพาะในจังหวัดอุบลราชธานีและเป็นชื่อเรียกภาษาอีกด้วย ภาษาบรรพบุรุษจัดอยู่ในกลุ่มมอญ-เขมร เช่นเดียวกับภาษากูย (หรือส่วย) ดังนั้น ภาษาบรรพบุรุษจึงคล้ายกับส่วยหรือกูยมาก โดยเฉพาะศัพท์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ใช้เหมือนกันแต่แตกต่างกันในการผสมคำ ปัจจุบันเหลือหมู่บ้านที่พูดภาษาบรรพบุรุษอยู่ 2 แห่ง คือ บ้านท่าลั้ง หมู่ 5 ตำบลห้วยไผ่ และบ้านเวินบึก หมู่ที่ 8 ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม

ชนเผ่ามอญ (ขอม) อยู่ในหมู่บ้านชายแดนไทย-กัมพูชา อำเภอน้ำยืน อำเภอนาจะหลวย อำเภอบุญทริก อำเภอน้ำขุ่นและอำเภอทุ่งศรีอุดม มีภาษาเขมรพื้นเมืองเป็นภาษาพูด

ชนชาวส่วยหรือชาวกูย มีถิ่นเดิมอยู่บริเวณตอนเหนือของเมืองกำแพงมณฑลประเทศกัมพูชา ชาวกูยเคยเป็นรัฐอิสระ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 20 เคยส่งทูตมาค้าขายกับอยุธยา และเคยช่วย

กษัตริย์เขมรปราบขบถ ต่อมาเขมรได้ใช้อำนาจทางทหารปราบชาวกูย และผนวกอาณาจักรเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเขมร ชาวกูยชอบเดินทางเร่ร่อน เพื่อแสวงหาที่ดินอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูก ชาวกูยอพยพขึ้นเหนือเข้าสู่เมืองอัตตะปือ แสนปาง จำปาศักดิ์ และสาละวันทางตอนใต้ และได้อพยพมาจากประเทศลาว เช่น เมืองมัน (สาละวัน) เมืองทอง (อัตตะปือ) ข้ามลำน้ำโขงเข้าสู่ภาคอีสานทางด้านแก่งสะพือ อำเภอโขงเจียม ชาวกูยมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เมื่ออยู่ใกล้กับกลุ่มชาติพันธุ์ใด ก็จะปรับตัวให้เข้ากับประเพณีของชาติพันธุ์นั้น กูยในจังหวัดอุบลราชธานี พบที่ อำเภอเชียงใน อำเภวารินชำราบ อำเภอเดชอุดม อำเภอโขงเจียม (กูย ที่โขงเจียม มักถูกนำไปปะปนกับ บรู ซึ่งเป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง) อำเภอน้ำยืนและอำเภอพิบูลมังสาหารจำนวนเล็กน้อย ปัจจุบันยังพอลหลงเหลืออยู่บ้างในกลุ่มผู้เฒ่าที่อยู่ห่างไกล แถบชายแดนลาวและเขมร

ชนเผ่าเวียดนาม ชาวเวียดนามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามชุมชนเมืองเพราะมีอาชีพค้าขาย และรับจ้าง ได้แก่ เขตเทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร เทศบาลนครอุบลราชธานี เช่น ย่านวัดสุปัฏนาราม ย่านบึงกาแซว และย่านท่าวังหิน นอกจากนี้วัดสิมพลแสงสว่างอารมณ์ ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านชีทวน ตำบลชีทวน อำเภอเชียงใน มีประวัติว่าสร้างโดยชาวเวียดนาม จิตรกรรมที่เพดานของศาลาการเปรียญมีลักษณะศิลปะแบบเวียดนาม เป็นต้น มีภาษาญวน (แกว) เป็นภาษาพูด

ชาวจีน เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีมากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจการค้าต่าง ๆ ในชุมชนเขตเมืองทั่วไป

ชาวซิกข์จากประเทศอินเดีย ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพขายผ้าในเขตชุมชนเมือง นอกจากนี้ที่บ้านโนนใหญ่และบ้านยางน้อยบางส่วน อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี มีชนเชื้อสายกุลามาแต่งงานกับผู้หญิงในท้องถิ่น ตั้งหลักแหล่งอยู่กันเป็นกลุ่มใหญ่ ประกอบอาชีพเป็นช่างเงิน ช่างคำ (ทอง) และช่างปั้น

การศึกษา

จังหวัดอุบลราชธานีแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 5 เขต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 30-31) ดังนี้

เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ประกอบด้วยท้องที่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอเชียงใน อำเภอม่วงสามสิบ อำเภอนอมแดง และกิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี

ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประกอบด้วยท้องที่ อำเภอตระการพืชผล อำเภอเขมราฐ อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอกุดข้าวปุ้น และกิ่งอำเภอนาดาล จังหวัดอุบลราชธานี

ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ตั้งอยู่ที่อำเภอตระการพืชผล
 เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ประกอบด้วยห้องที่ อำเภอพิบูลมังสาหาร
 อำเภอศรีเมืองใหม่ อำเภอสิรินธร อำเภอโขงเจียม และอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี
 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตั้งอยู่ที่อำเภอพิบูลมังสาหาร
 เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ประกอบด้วยห้องที่ อำเภอวารินชำราบ
 อำเภอสำโรง กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ และกิ่งอำเภอนาเขียว

ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ตั้งอยู่ที่อำเภอวารินชำราบ
 เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วยห้องที่ อำเภอเดชอุดม
 อำเภอบุณยฤทธิ์ อำเภอน้ำยืน อำเภอนาจะหลวย อำเภอทุ่งศรีอุดมและกิ่งอำเภอน้ำขุ่น
 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตั้งอยู่ที่อำเภอเดชอุดม
 การค้าชายแดนและจุดผ่านแดน

ปัจจุบันภาวะการค้าชายแดนไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกัมพูชา
 ด้านจังหวัดอุบลราชธานี มีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจาก สปป. ลาว และกัมพูชาได้เปิดทำการค้ากับ
 ต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากทั้งสองประเทศกำลังพัฒนา จึงมีความต้องการสินค้าประเภทวัสดุ
 ก่อสร้าง เครื่องจักรอุปกรณ์ น้ำมันเชื้อเพลิงและสินค้าอุตสาหกรรมทั่วไปเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการ
 ส่งสินค้าออกและนำเข้าสินค้าที่สำคัญจากประเทศที่ 3 ด้วย จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุป
 ภาวะการค้าชายแดนในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา ในจังหวัดอุบลราชธานี
 (จังหวัดอุบลราชธานี, 2552) ได้ดังนี้

1. สรุปภาวะการค้าชายแดนไทย-สปป. ลาว ด้านจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2552

การค้าชายแดนระหว่างไทย-สปป. ลาว ด้านจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2552 มีมูลค่ารวม
 4,746.22 ล้านบาท สินค้าออกมูลค่ารวม 3,981.08 ล้านบาท สินค้าเข้า 765.14 ล้านบาท โดยฝ่ายไทย
 ได้เปรียบการค้า 3,215.94 ล้านบาท

- สินค้าออกของ สปป. ลาว ผ่านแดนไปประเทศที่ 3 ในปี 2552 มีมูลค่ารวม

1,024.10 ล้านบาท สินค้าออกที่สำคัญ คือ เมล็ดกาแฟดิบ ไม้แปรรูป ไม้ท่อนและสินค้าเกษตร

- สินค้าที่ สปป. ลาว นำเข้าจากประเทศที่ 3 ผ่านแดนประเทศไทย ในปี 2552

มีมูลค่ารวม 574.06 ล้านบาท สินค้านำเข้าผ่านแดนที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า รถยนต์
 และอุปกรณ์ เหล็ก โครงสร้างและเครื่องจักรกล

2. สรุปภาวะการค้าชายแดนไทยระหว่างไทย-กัมพูชา ณ ช่องอานม้า

ทางด้านทิศใต้ของจังหวัดอุบลราชธานีติดต่อกับประเทศกัมพูชาประมาณ 67 กิโลเมตร
 จุดผ่านแดนเฉพาะในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยในจังหวัดอุบลราชธานีในส่วนที่ติดกับ

ประเทศกัมพูชา มี 1 จุด อยู่ที่บ้านน้ำยี่น หมู่ 6 (บริเวณช่องอานม้า) ตำบล โขง อำเภอน้ำยี่น การค้ากับประเทศกัมพูชา โดยผ่านช่องทางจุดผ่อนปรนอานม้า อำเภอน้ำยี่นมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าประเภทอุปโภคและสิ่งของจำเป็นในชีวิตประจำวันเท่านั้น เนื่องจากการเดินทางและการขนส่งสินค้าที่จุดผ่อนปรนอานม้ายังไม่สะดวก

จุดที่มีการติดต่อซื้อขายสินค้า

จุดผ่านแดนถาวร

1. ด่านพรมแดนช่องเม็ก อำเภอสิรินธร อยู่ในกำกับดูแลของด่านศุลกากร

พิบูลมังสาหาร

2. ด่านปากแซง อำเภอนาตาล อยู่ในกำกับดูแลของด่านศุลกากรเขมราฐ

จุดผ่อนปรนด้านสาธารณสุขประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. หน้าที่ว่าการอำเภอเขมราฐ อำเภอเขมราฐ

2. บ้านสองคอน หมู่ที่ 1 ตำบลสองคอน อำเภอโพธิ์ไทร

3. บ้านด่านเก่า หมู่ที่ 1 ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม

4. บ้านหนองแสง หมู่ที่ 3 (บริเวณช่องตาอุ) ตำบลโพนงาม อำเภอบุญศรี

จุดผ่อนปรนด้านประเทศกัมพูชา

บ้านน้ำยี่น หมู่ 6 (บริเวณช่องอานม้า) ตำบล โขง อำเภอน้ำยี่น (ตรงกับประเทศกัมพูชา

ในบ้านสะเดียงหลวง อำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร) อนุญาตเข้าออกทุกวันอังคาร

และพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา 09.00 น. ถึง 15.00 น

การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี

เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานีที่ติดกับแนวชายแดนไทย-ลาว

และไทย-กัมพูชา ประกอบด้วย 3 เขต คือ เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 เขตพื้นที่การศึกษา

อุบลราชธานี เขต 3 และเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ปี 2546 เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดให้เขตพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยท้องที่/ อำเภอ

ในความรับผิดชอบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานีที่ติดกับแนวชายแดนไทย-ลาว
และไทย-กัมพูชา

เขตพื้นที่การศึกษา	ท้องที่/ อำเภอ	ที่ตั้งสำนักงานเขตฯ
อุบลราชธานี เขต 2	อำเภอตระการพืชผล	อำเภอตระการพืชผล
	อำเภอเขมราฐ	
	อำเภอโพธิ์ไทร	
	อำเภอกุดข้าวปุ้น	
	อำเภอนาตาล	
อุบลราชธานี เขต 3	อำเภอพิบูลมังสาหาร	อำเภอพิบูลมังสาหาร
	อำเภอศรีเมืองใหม่	
	อำเภอสิรินธร	
	อำเภอโขงเจียม	
	อำเภอตาลสุม	
อุบลราชธานี เขต 5	อำเภอเดชอุดม	อำเภอเดชอุดม
	อำเภอบุณฑริก	
	อำเภอน้ำขุ่น	
	อำเภอนาจะหลวย	
	อำเภอทุ่งศรีอุดม	
	อำเภอน้ำขุ่น	

(ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

จากตารางข้างต้นมี 10 อำเภอที่ติดกับแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน คือ แนวชายแดนไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา ดังปรากฏในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ติดกับแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน

เขตพื้นที่การศึกษา	ท้องที่/ อำเภอ	ติดแนวชายแดน
อุบลราชธานี เขต 2	อำเภอเขมราฐ	ไทย-ลาว
	อำเภอโพธิ์ไทร	
อุบลราชธานี เขต 3	อำเภอนาตาล	ไทย-ลาว
	อำเภอศรีเมืองใหม่	
	อำเภอสิรินธร	
	อำเภอโขงเจียม	
อุบลราชธานี เขต 5	อำเภอน้ำขุ่น	ไทย-กัมพูชา
	อำเภอนาจะหลวย	
	อำเภอน้ำจุ่น	

จากฐานข้อมูลของสำนักงาน โยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2552 พบว่า มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด และจำนวนนักเรียนตามสัญชาติต่าง ๆ ที่กำลังศึกษาอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี ที่ติดกับพื้นที่ชายแดน ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอได้ดังตารางประกอบนี้

จำนวนนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 แยกเป็นจำนวนนักเรียนทั้งหมดและนักเรียนสัญชาติต่าง ๆ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 5 จำนวนนักเรียนทั้งหมด ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนชาย (คน)	จำนวนนักเรียนหญิง (คน)	ทั้งหมด (คน)
อนุบาล	3,001	2,896	5,897
ช่วงชั้นที่ 1	5,813	5,299	11,112
ช่วงชั้นที่ 2	6,687	6,378	13,065
ช่วงชั้นที่ 3	6,038	5,831	11,869
ช่วงชั้นที่ 4	1,483	2,828	4,311
รวม	23,022	23,232	46,254

ตารางที่ 6 จำนวนนักเรียนแยกตามสัญชาติ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

สัญชาติ	จำนวนนักเรียนชาย (คน)	จำนวนนักเรียนหญิง (คน)	รวม (คน)
ไทย	22,918	23,123	46,041
กัมพูชา	3	1	4
จีน	1	1	2
พม่า	0	1	1
มาเลเซีย	1	0	1
ลาว	96	100	196
เวียดนาม	0	0	0
ไม่ปรากฏสัญชาติ	3	5	8
อื่น ๆ	0	1	1

จำนวนนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แยกเป็นจำนวนนักเรียนทั้งหมดและนักเรียนสัญชาติต่าง ๆ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 7 จำนวนนักเรียนทั้งหมด ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนชาย (คน)	จำนวนนักเรียนหญิง (คน)	ทั้งหมด (คน)
อนุบาล	3,739	3,481	7,220
ช่วงชั้นที่ 1	6,248	5,896	12,144
ช่วงชั้นที่ 2	7,050	6,600	13,650
ช่วงชั้นที่ 3	5,285	5,367	10,652
ช่วงชั้นที่ 4	9,99	1,812	2,811
รวม	23,321	23,156	46,477

ตารางที่ 8 จำนวนนักเรียนแยกตามสัญชาติ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

สัญชาติ	จำนวนนักเรียนชาย (คน)	จำนวนนักเรียนหญิง (คน)	รวม (คน)
ไทย	23,256	23,092	46,348
กัมพูชา	1	0	1
จีน	0	1	1
พม่า	0	0	0
มาเลเซีย	0	0	0
ลาว	45	45	90
เวียดนาม	0	0	0
ไม่ปรากฏสัญชาติ	16	18	34
อื่น ๆ	2	2	4

จำนวนนักเรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 แยกเป็นจำนวนนักเรียนทั้งหมด และนักเรียนสัญชาติต่าง ๆ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 9 จำนวนนักเรียนทั้งหมด ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียนชาย (คน)	จำนวนนักเรียนหญิง (คน)	ทั้งหมด (คน)
อนุบาล	5,069	4,850	9,919
ช่วงชั้นที่ 1	9,155	8,749	17,904
ช่วงชั้นที่ 2	9,971	9,222	19,193
ช่วงชั้นที่ 3	8,997	9,335	18,332
ช่วงชั้นที่ 4	2,322	4,042	6,364
รวม	35,514	36,198	71,712

ตารางที่ 10 จำนวนนักเรียนแยกตามสัญชาติ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

สัญชาติ	จำนวนนักเรียนชาย (คน)	จำนวนนักเรียนหญิง (คน)	รวม (คน)
ไทย	35,476	36,154	71,630
กัมพูชา	3	3	6
จีน	1	0	1
พม่า	0	0	0
มาเลเซีย	0	0	0
ลาว	32	40	72
เวียดนาม	0	0	0
ไม่ปรากฏสัญชาติ	1	2	3
อื่นๆ	1	0	1

(ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

สาระสำคัญของนโยบายการจัดการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ

ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ประชากร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษา โดยมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพ ใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้และสังคมแห่งสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข ซึ่งยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี พอประมาณ มีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย เกิดการบูรณาการแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เป็นแผนที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬากับการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษากับการพัฒนาด้านต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์และแนวนโยบาย ดังนี้

1. พัฒนาคอนอย่างรอบด้าน และสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา

แนวนโยบาย

- พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา
- ปลุกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม

มีจิตสำนึก และมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริต ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

- เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต

ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ทุรกันดาร

- ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ
และเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และร่วมมือกับนานาชาติ

- พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบประกันคุณภาพ
ภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

- ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ
และมาตรฐาน มีคุณธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ แนวนโยบาย

- ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนาและสถาบันทางสังคม
ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

- ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญาและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม
พลศึกษา กีฬา เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต

- ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา
พัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3. พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ แนวนโยบาย

- พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ เพิ่ม โอกาส
ทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหาร
และจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคมและทุกภาคส่วน
ของสังคมในการบริหารจัดการศึกษาและสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา

- ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการ
และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

- ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากล
ของการศึกษา เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพา
อาศัยและเกื้อกูลกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ยังได้กำหนดแนวทางส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกัน มีเป้าหมายความร่วมมือทางการศึกษากับสมาชิกอาเซียนและนานาชาติประเทศมากขึ้น มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่เป็นสากล เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์เครือข่ายทางการศึกษาของภูมิภาคที่มีศักยภาพเป็นที่ยอมรับในระดับอาเซียนและนานาชาติ ตลอดจนแรงงานกับนานาชาติประเทศมากขึ้น โดยมีกรอบการดำเนินงาน 7 ด้าน ดังนี้

1. การส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา การฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค (Regional Education Hub) ในสาขาที่มีศักยภาพในการแข่งขัน โดยสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเข้ามามีบทบาทสำคัญ
2. ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศ ในภูมิภาคและระดับสากล
3. ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรและสถาบันการศึกษาของประเทศ ทำหน้าที่เป็น ศูนย์เครือข่ายการศึกษาระหว่างประเทศ ทั้งในประชาคมอาเซียน ระดับภูมิภาคและระดับสากล
4. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการศึกษาและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ผู้เรียน ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาระหว่างประเทศ การเชื่อมโยงภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาสากล รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะและมีบทบาทด้านการศึกษาในองค์กรระหว่างประเทศ
5. กำหนดมาตรการทั้งเชิงรับและเชิงรุก เพื่อเป็นการเปิดเสรีทางการค้าและบริการ ด้านการศึกษา ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี รวมทั้งเตรียมความพร้อมด้านคน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและความรู้ เพื่อเข้าสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์อย่างรู้เท่าทัน
6. ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็นภาษาที่สอง ตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ภาษาที่สาม เช่น ภาษาเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ภาษาที่สนใจ เป็นต้น
7. ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติหรือหลักสูตรสมทบ หลักสูตรร่วมกับสถาบันต่างประเทศ สื่อความเป็นสากลของการศึกษาและรองรับตลาดแรงงานนานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 51-52)

จากนโยบายดังกล่าว สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาของประเทศไทยเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม

มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ภาครัฐยังได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา โดยจัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี และให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ที่มีฐานะยากจน ตลอดจนประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญาและชนต่างวัฒนธรรม โดยกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาไว้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งการศึกษาในระบบยังแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย

ขณะเดียวกันแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2552-2559) ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประเทศให้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาได้กำหนดแนวทางในการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและร่วมมือกับนานาประเทศในด้านการวิจัยและพัฒนา การฝึกอบรมในภูมิภาค อาทิเช่น การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษา เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ การส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาระหว่างประเทศ การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็นภาษาที่สองและการเรียนรู้ภาษาที่สาม เช่น ภาษาเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน การจัดหลักสูตรนานาชาติ เป็นต้น

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนและประเทศเพื่อนบ้าน

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สมัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนและประเทศเพื่อนบ้าน มีดังนี้

นโยบายความมั่นคงของรัฐ

1. ปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้มีความมั่นคงในการเป็นศูนย์รวมจิตใจและความรักสามัคคีของคนในชาติ โดยการเสริมสร้างจิตสำนึกให้มีความจงรักภักดี เทิดทูนปกป้อง สถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งป้องกันอย่างจริงจังมิให้มีการล่วงละเมิดพระบรมเดชานุภาพ
2. เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศให้มีความพร้อมในการรักษาเอกราช อธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน รวมทั้งการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติ โดยการเตรียมความพร้อมของกองทัพ การฝึกกำลังพลให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติภารกิจ

และการจัดงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละเหล่าทัพ ตลอดจนจัดให้มีแผนการสำรองอาวุธและพลังงานเพื่อความมั่นคง สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้สามารถผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ได้เอง ปรับลัทธิประโยชน์กำลังพล เบียดเบียน และค่าเสียบยงสนามของทหารหลักและทหารพราน รวมทั้งสวัสดิการของกำลังพลให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ พัฒนาความร่วมมือทางการทหารกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศอื่น ๆ และส่งเสริมบทบาทในการรักษาสันติภาพของโลกภายใต้กรอบสหประชาชาติ

3. เสริมสร้างสันติภาพของการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการเจรจาโดยสันติวิธี ให้ความสำคัญกับการสำรวจและการปักปันเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน อย่างถูกต้องตามข้อตกลง และสนธิสัญญาประสานงานและร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน รวมทั้งเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในบริเวณชายแดน

4. แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ ไม่ให้มีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยการปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบชายแดนและการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว รวมทั้งการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ชัดเจน บนความสมดุลระหว่างการดูแลสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลกับการรักษาความมั่นคงของชาติ

5. เสริมสร้างศักยภาพในการจัดการกับปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ โดยให้ความสำคัญแก่การพัฒนาาระบบและกลไกต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ รวมทั้งพัฒนากฎหมายและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับนานาประเทศและส่งเสริมการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้กรอบสหประชาชาติ

นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1. พัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในทุกมิติและทุกระดับ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีและการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันของภูมิภาค โดยส่งเสริมความร่วมมือในทุกสาขากับประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคต่าง ๆ และเร่งแก้ไขปัญหากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยสันติวิธี บนพื้นฐานของสนธิสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อสร้างความแข็งแกร่งของอาเซียนในวาระที่ไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนและบรรลุการจัดตั้งประชาคมอาเซียนตามกฎบัตรอาเซียน โดยให้อาเซียนเป็นองค์กร ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกร่วมกันเคารพสิทธิมนุษยชน

และผลักดันให้อาเซียน มีบทบาทนำที่สร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งขยายความร่วมมือกับประเทศในเอเชียอื่น ๆ ภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคเอเชีย และระหว่างเอเชียกับภูมิภาคอื่น

3. ส่งเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับประเทศมุสลิมและองค์กรมุสลิมระหว่างประเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

4. กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศ ที่มีบทบาทสำคัญของโลกและประเทศคู่ค้าของไทยในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อรักษาและขยายความร่วมมือทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ การค้า การเงิน การลงทุนและการท่องเที่ยว รวมทั้งแสวงหาตลาดใหม่ เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านทรัพยากร วัตถุดิบ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และองค์ความรู้ใหม่

5. ส่งเสริมการมีบทบาทร่วมกับประชาคมโลก ในเรื่องการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องการค้าสินค้าเกษตรและกฎระเบียบด้านทรัพย์สินทางปัญญา การปกป้องรักษาและฟื้นฟูสันติภาพและความมั่นคง การส่งเสริมและคุ้มครองค่านิยมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม การอนุรักษ์และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาประเด็นปัญหาข้ามชาติทุกด้านที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งส่งเสริมให้ไทยเป็นที่ตั้งของสำนักงานสาขาขององค์กรระหว่างประเทศ และมีความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้น

6. สนับสนุนการเข้าร่วมในข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งทวีภาคีและพหุภาคี ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ เร่งรัดการให้สัตยาบันในข้อตกลงที่ได้ลงนามไว้แล้วและปรับปรุงแก้ไขข้อตกลงที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อประชาชนและสังคม

7. ส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในโลก ที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย เพื่อก่อให้เกิดฉันทามติในการกำหนดนโยบายและดำเนินนโยบายต่างประเทศ

8. สร้างความเชื่อมั่นของต่างประเทศต่อประเทศไทยและการเข้าถึงระดับประชาชน โดยส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องและความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อการเมืองและเศรษฐกิจไทย เพื่อรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยและสนับสนุนการเข้าถึงในระดับประชาชนกับประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชน รัฐบาลและประชาคมระหว่างประเทศ มีทัศนคติในทางบวกต่อประเทศไทยและประชาชนไทย

9. **คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยแรงงานไทยและภาคธุรกิจเอกชนไทยในต่างประเทศและสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ให้แก่มุขมนตรีไทยในต่างประเทศ**

สรุป คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สมัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ได้แถลงต่อรัฐสภาในวันจันทร์ที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนคือ การเสริมสร้างสันติภาพของการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน มุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการเจรจาโดยสันติวิธี ให้ความสำคัญกับการสำรวจและการปักปันเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างถูกต้องตามข้อตกลงและสนธิสัญญา ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน รวมทั้งการเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในบริเวณชายแดน

ส่วนการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบไม่ให้มีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยการปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบชายแดนและการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว เสริมสร้างศักยภาพในการจัดการกับปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ โดยให้ความสำคัญแก่การพัฒนา ระบบและกลไกต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ รวมทั้งพัฒนากฎหมายและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับนานาประเทศและส่งเสริมการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้กรอบสหประชาชาติ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในทุกมิติและทุกระดับ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีและการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันของภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการศึกษาของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมมือกับ 4 องค์กรหลัก ได้แก่ สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อแสดงถึงสิ่งที่คาดหวังของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศและดำเนินการเชิงรุก เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท การเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันของสังคมโลก นโยบายด้านต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศของรัฐบาล ตลอดจนแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษากับต่างประเทศ
ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยตามกรอบความร่วมมือพหุภาคี
และทวิภาคี ปี พ.ศ. 2548-2551 ไว้ 3 ประการ คือ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
แนวคิด การพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ให้เป็นการพัฒนา
ที่ยั่งยืนจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษาของประเทศ ให้เป็น
ที่ยอมรับ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ซึ่งจะต้อง
พัฒนาให้อยู่บนฐาน ของศักยภาพและความพร้อมของประเทศ ศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด
แก้ไขกฎระเบียบที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการทำงาน ขณะเดียวกันจะต้องศึกษาความต้องการ
ของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านด้วย

การดำเนินยุทธศาสตร์นี้ นอกจากจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศแล้ว ยังเป็น
การเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศให้เกิดขึ้นอีกด้วย

แนวทาง/ มาตรการ

1.1 แสวงหาความร่วมมือและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษา
ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันฝึกอบรมวิชาชีพแสวงหาความร่วมมือ
กับองค์กรหรือสถาบันในต่างประเทศโดยตรง

1.3 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของไทยทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ
ให้เป็นที่ยอมรับจากทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น อำนวยความสะดวกในการเทียบโอน
วุฒิ ฯลฯ

1.4 เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา ฝึกอบรม และดูงานแก่บุคลากรทางการศึกษา
ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน

1.5 ส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศในการผลิตกำลังคน เพื่อตอบสนอง
ตลาดเฉพาะ (Niche Market)

1.6 เผยแพร่ความรู้ วิธีการ และแนวปฏิบัติที่ดีต่าง ๆ ของไทยไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน

1.7 พัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาของประเทศ
เพื่อนบ้าน แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาเพื่อให้สามารถรองรับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.8 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การอุดมศึกษาไทยให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มประเทศ
เพื่อนบ้าน โดยอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์ การทำโรดโชว์ ฯลฯ

2. ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

แนวคิด การที่ประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศ ด้านการศึกษาในเชิงรุกและพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศนั้น จำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของคนในชาติมา โดยตลอดด้วยการดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการศึกษาในทุกระดับ

แนวทาง/ มาตรการ

2.1 พัฒนามาตรฐานการศึกษา

2.2 ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.3 ผลิตและพัฒนาแรงงานไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเฉพาะ

(Niche Market)

2.4 ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ในระดับสากล (Global Explorer) เช่น การค้นคว้า ทดลอง การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร รวมทั้ง ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ของประเทศต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย

2.5 พัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านต่างประเทศให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญ รู้คิดการทำงานรูปแบบใหม่ และสามารถปฏิบัติงานในเวทีนานาชาติได้อย่างมีคุณภาพและเป็นที่ ยอมรับ

2.6 ส่งเสริมและสนับสนุนการแข่งขันทางวิชาการในระดับนานาชาติรวมทั้งการวิจัย และพัฒนา

3. ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการเป็นหุ้นส่วนและการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

แนวคิด การดำเนินความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศต้องปรับเปลี่ยนจากการเป็นคู่แข่ง (Competitors) มาเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ (Partners) โดยส่งเสริมการทำงานในลักษณะเครือข่ายที่เข้มแข็ง การดำเนินกิจกรรม/ โครงการ จำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างและสนับสนุนจากทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุก ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการศึกษา สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

แนวทาง/ มาตรการ

- 3.1 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความร่วมมือ 3 ฝ่าย คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา
- 3.2 พัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในประเทศในการจัดทำฐานข้อมูลความร่วมมือกับต่างประเทศทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ
- 3.3 เสริมสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาคเอกชนและสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ
- 3.4 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันด้านงานวิจัย การจัดทำโครงการความร่วมมือรวมทั้งการแสวงหาแหล่งทุนเพื่อพัฒนางานทางการศึกษา
- 3.5 ส่งเสริมให้หน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการมีการประสาน แบ่งปันข้อมูล เรียนรู้ กติกาใหม่ ๆ ที่มีผลกระทบต่อการค้าเนินงานด้านการศึกษา และพัฒนายุทธศาสตร์การค้าเนินงานด้านต่างประเทศไปสู่การจัดทำแผนการค้าเนินงานที่เป็นรูปธรรม ภายใต้แผนงบประมาณที่มีการจัดตั้งไว้อย่างเป็นระบบ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ, 2551, หน้า 15-18)

นอกจากนี้ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ยังได้วิเคราะห์และประเมินกลยุทธ์ความร่วมมือ ด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายการต่างประเทศและนโยบายด้านการศึกษาของแต่ละประเทศมาประกอบในการวิเคราะห์ ได้พัฒนาเป็นกลยุทธ์ความร่วมมือ ด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้ดังนี้

1. กลยุทธ์หลัก ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาให้เป็นนโยบายระดับชาติ เพื่อใช้เป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์ที่ 2 ขยายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับขั้นพื้นฐาน อุดมศึกษา รวมถึงการอาชีวศึกษา ให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของแต่ละประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเอกภาพในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษา กับประเทศเพื่อนบ้านไปในทิศทางเดียวกัน

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมความเข้าใจอันดี ความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

2. กลยุทธ์รายประเทศ

ประเทศกัมพูชา ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อเป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจเชิงวัฒนธรรม

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา เป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการปฏิรูปการศึกษา

ประเทศลาว ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมความร่วมมือในด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือในการยกระดับความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาพิเศษ อาชีวะ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ประเทศพม่า ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 เร่งรัดการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือทางการศึกษากับพม่าอย่างเป็นทางการ

กลยุทธ์ที่ 2 การวางแผนความร่วมมือพัฒนาการศึกษาระหว่างไทยกับ

กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของพม่า

กลยุทธ์ที่ 3 สนับสนุนการพัฒนาด้านอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาทางไกลของพม่า

กลยุทธ์ที่ 4 สนับสนุนให้นักศึกษาพม่าและไทยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจวัฒนธรรมและสังคมพม่าและไทยอย่างลึกซึ้ง

ประเทศเวียดนาม ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมความร่วมมือการพัฒนาหลักสูตร และการทำวิจัยในลักษณะหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน มุ่งเน้นด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือในการทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไทย-เวียดนาม

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไทยกับเวียดนามบนพื้นฐานของความเท่าเทียมและการเป็นหุ้นส่วน

จากรายงานโครงการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้วิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและความต้องการของประเทศเพื่อนบ้าน อันจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างยั่งยืน ดังตารางประกอบนี้

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ไทยยกระดับเป็นผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศที่ 3 ในบางสาขา	1. การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน ยังไม่มีเอกภาพทำให้ขาดพลังในการขับเคลื่อนและได้รับผลกระทบเชิงบวกน้อย
2. ไทยเป็นแหล่งวิชาการที่อยู่ใกล้ ทำให้สะดวกในการเดินทาง	2. ประเทศเพื่อนบ้านยังมีความหวาดระแวงต่อความจริงใจของรัฐบาลไทย
3. ไทยมีหลักสูตรการศึกษามากมาย หลากหลาย และได้มาตรฐานสากล	3. รัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านกลัวการครอบงำทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านสังคมไทย
4. ค่าใช้จ่ายต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น แม้แต่ระหว่างภูมิภาค เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น	4. ประเทศเพื่อนบ้านมองไทยว่าเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรและเศรษฐกิจที่อ่อนด้อย
5. ไทยมีหลักสูตรการศึกษาและความเชี่ยวชาญในหลักสูตรเฉพาะด้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ เช่น วนศาสตร์ สาธารณสุข เป็นต้น	

ตารางที่ 11 (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
6. ไทยมีความเชี่ยวชาญในบางสาขาสูง เช่น การท่องเที่ยว เป็นต้น	
7. ไทยมีสถานศึกษาที่มีที่ตั้งติดกับชายแดนของประเทศเพื่อนบ้านหลายแห่ง	
8. ไทยมีทุนการศึกษาและทุนฝึกอบรม ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี	
โอกาส	อุปสรรค
1. การรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015 มีการเปิดเสรีด้านการศึกษา จึงเป็นโอกาสที่ไทยจะเข้าไปแข่งขัน ในการให้บริการด้านการศึกษา	1. ไทยไม่ใช่ตัวเลือกในลำดับต้น ของภูมิภาค
2. ระบบการจัดการศึกษาในประเทศเพื่อนบ้าน ยังอยู่ในระหว่างการพัฒนา	2. ระบบการบริหารจัดการเพื่อให้ความช่วยเหลือยังขาดการมีส่วนร่วม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคให้ความยอมรับ ในมาตรฐานการศึกษาของไทย	3. การให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา ของไทยยังกระจุกกระจาย ไม่รวมศูนย์ ไม่ยั่งยืนและขาดความต่อเนื่อง
4. ไทยและประเทศเพื่อนบ้านมีสภาพสังคม และวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน	4. เสถียรภาพของรัฐบาล มีผลให้การ ดำเนินการตามนโยบายขาดความต่อเนื่อง
5. ไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้การเดินทางมาศึกษาต่อในไทยสะดวก	5. รัฐไทย และบุคลากรของไทยยังขาด องค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ ประเทศเพื่อนบ้าน
6. ประเทศเพื่อนบ้านยังคงต้องการความช่วยเหลือจากต่างประเทศอยู่มาก โดยเฉพาะด้าน การศึกษา	6. บุคลากรขาดความสามารถในการ ติดต่อสื่อสารแบบให้เกียรติกับประเทศ เพื่อนบ้าน

ตารางที่ 11 (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
	7. มาตรฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ของไทยมีความแตกต่างค่อนข้างมาก 8. การดำเนินการตาม MOU ในกระทรวง ศึกษาไทย ยังไม่มีการดำเนินการ อย่างเป็นรูปธรรม 9. การให้ความช่วยเหลือของไทย ยังเน้นที่การให้ทุนการศึกษาและฝึกอบรม ระยะสั้น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการศึกษาของประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้าน ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษา ในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยจะเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษา ของประเทศให้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและสอดคล้องความต้องการของกลุ่ม ประเทศเพื่อนบ้านด้วย ในด้านบุคลากร องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องมีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากลและสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ขณะเดียวกันต้องมีการสร้าง เครือข่ายทางการศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อดำเนินความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยส่งเสริมการทำงานในลักษณะ เครือข่ายที่เข้มแข็ง การดำเนินกิจกรรม/ โครงการจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างและสนับสนุน จากทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ ด้านการศึกษา สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

**ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ภารกิจ**

“มุ่งเน้นการพัฒนาทางการศึกษา บุคลากร และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง สถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรด้านการศึกษา อุปกรณ์และข้อมูล การศึกษาทุกรูปแบบ รวมทั้งการจัดประชุมสัมมนา และการพัฒนาตำราและหลักสูตรการสอนด้วย”

การดำเนินความร่วมมือ

1. ความร่วมมือไทย-ลาว มีมาเป็นเวลานานก่อนการลงนามใน MOU ภายใต้กรอบความร่วมมือทางวิชาการ ในรูปแบบการจัดหลักสูตรฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การอบรมครู การก่อสร้างอาคารสถานที่ และการจัดหาตำราเรียน วัสดุอุปกรณ์ การศึกษาทั้งสายสามัญและอุดมศึกษา โดยยังให้การสนับสนุนจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งรวมถึง การสนับสนุนให้สถานศึกษาของไทยรับนักเรียน นักศึกษาจาก สปป. ลาว มาศึกษาในประเทศไทย และมอบทุนการศึกษาในระดับปริญญาโทและเอกในมหาวิทยาลัย/ มหาวิทยาลัยราชภัฏด้วย

2. ภายหลังจากการลงนามใน MOU ด้านการศึกษา เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2547 (กำหนด 3 ปี) กระทรวงศึกษาธิการของไทยได้มีหนังสือเชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สปป.ลาว มาเยือนไทย เพื่อหารือแนวทางความร่วมมือระหว่างกัน แต่ยังไม่มีการตอบรับ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของ สปป. ลาว

3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการไทย เดินทางไปเยือน สปป.ลาว เมื่อวันที่ 23-24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นประธานมอบคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การศึกษาและกีฬา แก่สถานศึกษา ที่แขวงหลวงพระบางและแขวงอุดมไซ การมอบอาคารเรียน โรงเรียน A-30 แขวงอุดมไซ การส่งมอบรถโดยสาร (ปรับสภาพ) แก่แขวงหลวงพระบาง (เป็นภารกิจต่อเนื่องภายใต้กรอบ JC ดำเนินการในสมัยที่นายจาตุรนต์ ฉายแสง ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี) ตลอดจน การร่วมหารือแนวทางความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกัน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองประเทศให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น โดย ฯพณฯ สมสหวาด เล่งสะหวัด รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แห่ง สปป. ลาว ให้การต้อนรับ

4. ในการเจรจาความร่วมมือฯ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 นั้น ฝ่าย สปป. ลาว ได้ขอรับการสนับสนุนจากไทย ดังนี้

4.1 การช่วยเหลือผลผลิตด้านการเกษตรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

4.2 การให้ความรู้ในการปลูกไม้ดอกที่หลวงพระบาง

4.3 ทุนการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก เพิ่มเติม นอกเหนือจากกรอบ JC และวิชาการ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

นอกจากนี้รายงานโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษา กับประเทศเพื่อนบ้านของ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 152-153) ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทย กับประเทศลาว โดยสังเคราะห์จากนโยบายการต่างประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นโยบายด้านการศึกษาของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

ของนักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้านที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน ได้ดังตารางประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ไทยและลาวมีความคล้ายคลึงกันในด้านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประเพณี โดยเฉพาะความเข้าใจด้านภาษา ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษา และเป็นอุปสรรคน้อย	1. การช่วยเหลือทางการศึกษาของไทย ยังมีลักษณะที่กระจัดกระจาย
2. กระทรวงศึกษาธิการของไทยและกระทรวงศึกษาของลาว มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกันว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษา	2. การลงนามในข้อตกลงระหว่างกระทรวงศึกษาธิการของไทยและกระทรวงศึกษาธิการลาวและระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยยังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นทางการ มีลักษณะเป็นกิจกรรมเฉพาะมากกว่า
3. ไทยมีทุนการศึกษา และทุนฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาวเป็นจำนวนมาก	3. ความร่วมมือทางการศึกษาของไทย ยังเน้นที่การให้ทุนการศึกษา และการฝึกอบรม
4. สถาบันการศึกษาของไทยมีหลักสูตรที่หลากหลายเป็นจำนวนมาก	4. ความร่วมมือทางวิชาการไทย-ลาว ยังไม่ยั่งยืน ขาดความต่อเนื่อง และความเข้าใจในเชิงลึก
5. ไทยมีแผนกลยุทธ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติในการจัดสรรทุนให้กับประเทศเพื่อนบ้าน	5. บุคลากรทางการศึกษาของไทย ยังขาดความรู้เกี่ยวกับลาว
6. สถาบันการศึกษาของไทยเป็นจำนวนมาก มีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาของลาว อยู่แล้ว	6. ไทยยังขาดองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของลาว

ตารางที่ 12 (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>7. ไทยมีความเชี่ยวชาญในบางสาขาวิชาในระดับนำ ในภูมิภาค เช่น การโรงแรม และการท่องเที่ยว</p> <p>8. ไทยมีความเชี่ยวชาญในบางสาขาซึ่งมีความสัมพันธ์กับลักษณะกายภาพทางภูมิศาสตร์ โดยเป็นศูนย์กลางในระดับภูมิภาค เช่น เวชศาสตร์เขตร้อน วนศาสตร์</p> <p>9. ในบางสาขา ไทยมีการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับและกลายเป็นผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer) แทนที่ประเทศพัฒนาแล้วให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การเกษตร สาธารณสุข</p>	
โอกาส	อุปสรรค
<p>1. ไทยมีพรมแดนติดต่อกับลาว การเดินทางมีความสะดวก โอกาสที่จะมาศึกษาต่อในไทยมีมาก</p> <p>2. ลาวให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเป็นสิทธิที่ได้รับการยอมรับในรัฐธรรมนูญปี 2004 และกฎหมายว่าด้วยการศึกษา ปี 2000</p> <p>3. ยุทธศาสตร์ของการศึกษาของลาว มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์</p>	<p>1. ลาวจะพยายามดำเนินความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ให้สมดุลเพื่อลดการพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่ง</p> <p>2. ผู้บริหารประเทศของลาวมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคมไทย จึงไม่ต้องการให้เยาวชนลาวมารับการศึกษาจากไทย เนื่องจากความหวาดระแวงผลกระทบเชิงลบจากจีน</p> <p>3. ปัญหาสำคัญที่ลาวยังคงมองข้ามไม่จริงจังก็คือปัญหาขบวนการตั้งพื้นรัฐบาลลาว ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของลาว</p>

ตารางที่ 12 (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของลาว ฉบับที่ 6 (ปี 2006-2010) กำหนดให้การศึกษาเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การลดความยากจน	4. ลาวยังมีความหวาดระแวงและต่อต้านอิทธิพลของวัฒนธรรมไทยและการครอบงำของสื่อ
5. ลาวมีแผนขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะ การศึกษาขั้นประถมในภาคบังคับ ขจัดความไม่รู้หนังสือของประชาชน โดยสัมพันธ์กับการฝึกอบรมวิชาชีพขั้นพื้นฐานให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	5. รัฐบาลลาวได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการต่าง ๆ จากหลายประเทศ ทำให้นักศึกษาลาวมีทางเลือกในการศึกษาไปยังประเทศต่าง ๆ มากขึ้น เช่น จีน ญี่ปุ่น
6. ลาวมีแผนเพิ่มมาตรฐานในระดับอุดมศึกษา และเพิ่มจำนวนของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และช่างเทคนิค เพิ่มประมาณของช่างแรงงาน กึ่งฝีมือ ช่างที่มีฝีมือและเป็นอาชีพ เพื่อเพิ่มการลงทุนจากต่างประเทศ	6. โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตั้งอยู่มากกว่าในเขตชนบทห่างไกลหรือในพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยยากจน ทำให้ช่องว่างของโอกาสทางการศึกษาขยายกว้างขึ้น
7. ลาวมีแผนเน้นการทำวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสนับสนุนการลงทุนเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ โดยเน้นด้านไฟฟ้า เหมืองแร่ เกษตรและป่าไม้	7. ปัญหาการขาดแคลนห้องเรียนและครู ทำให้อัตราส่วนของนักเรียนต่อครูอยู่ในระดับสูง
8. ลาวต้องการให้ไทยช่วยยกระดับความรู้ด้านการจัดการให้กับครูในระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรจาก 11 ปี เป็น 12 ปี	
9. ลาวต้องการความช่วยเหลือจากไทยในด้าน การศึกษานอกระบบ โดยยกระดับความรู้ ความสามารถของครู การศึกษาชุมชน ครูคืนสอน และยกระดับครูอาชีวศึกษา	

ตารางที่ 12 (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
10. ลาวต้องการความช่วยเหลือจากไทยในการพัฒนา ด้านการบริหารการศึกษา การวางมาตรฐานคุณภาพการศึกษา การติดตามประเมินผล ระบบสารสนเทศ การแนะแนวและการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา	
11. ลาวต้องการคำแนะนำจากไทยในการจัดการทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	
12. ลาวต้องการความช่วยเหลือจากไทยในการพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนอาชีวศึกษา ตามแนวชายแดนและโรงเรียนที่สร้างขึ้นใหม่	
13. ลาวต้องการความช่วยเหลือจากไทยในการสนับสนุนทุนการศึกษาระดับปริญญาโทและเอก	

นอกจากนี้ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 106-107) ได้กล่าวถึง ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยและลาวไว้ว่า ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยและลาวมีการดำเนินการมาต่อเนื่องก่อนการลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการของไทยและลาว ในปี ค.ศ. 2004 อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือในระยะแรกยังไม่มากนัก เน้นไปที่การให้ทุนการศึกษา และการฝึกอบรม ภายใต้กรอบความร่วมมือทางวิชาการในการจัดหลักสูตรฝึกอบรม การศึกษา ศึกษาดูงาน การอบรมครู การก่อสร้างอาคารสถานที่ การจัดหาตำราเรียน วัสดุอุปกรณ์การศึกษา ทั้งสายสามัญและอุดมศึกษา รวมถึงการสนับสนุนให้สถานศึกษาของไทยรับนักเรียน นักศึกษา จากลาวมาศึกษาในไทยและมอบทุนการศึกษาในระดับปริญญาโทและเอกในมหาวิทยาลัย

ภายหลังการลงนามในบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือด้านการศึกษาเมื่อวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 2004 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทางการศึกษา บุคลากร และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรด้านการศึกษา อุปกรณ์ และข้อมูลการศึกษา รวมทั้งการจัดประชุมสัมมนา และการพัฒนาตำราและหลักสูตรการสอน โดยในปี ค.ศ. 2006 กระทรวงศึกษาธิการของไทยได้มีหนังสือเชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาของลาวมาเยือนไทยเพื่อหารือแนวทางความร่วมมือระหว่างกัน แต่ไม่มีการตอบรับเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงของลาว ในปี ค.ศ. 2009 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทยได้เดินทางไปเยือนลาวเพื่อเป็นประธานมอบคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การศึกษาและกีฬาแก่สถานศึกษาที่แขวงหลวงพระบางและอุดมไซ ตลอดจนร่วมหารือถึงแนวทางความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกัน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองประเทศ ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น โดยฝ่ายลาวได้ขอรับการสนับสนุนจากไทยในการพัฒนาด้านการเกษตร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และทุนการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกเพิ่มเติม

จากการประชุมหารือความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกระทรวงศึกษาธิการของไทยและลาว เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ. 2008 ณ จังหวัดอุดรธานี ที่ประชุมได้มีการกำหนดความร่วมมือไว้ 5 ด้าน ดังนี้

- การแลกเปลี่ยนการเยือนของเจ้าหน้าที่ระดับสูง ผู้บริหารและบุคลากร โดยฝ่ายลาวขอให้ไทยจัดการดูงานแก่คณะเจ้าหน้าที่ของลาวในทุกระดับตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาและการศึกษาขั้นสูง ซึ่งฝ่ายไทยยินดีสนับสนุนให้มีการดูงานเกี่ยวกับการพิจารณาคุณภาพและการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในวิชา การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน เรื่องเอกส์ เพศศึกษา ยาเสพติด ทักษะชีวิต ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ เด็กพิการ การจัดและประเมินการเรียนรู้ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของชุมชน

- การแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์และนักวิจัย โดยฝ่ายลาวขอให้มีการทบทวนเร่งรัดในการดำเนินการศึกษาที่มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจขึ้นระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ของไทยกับลาว และขอให้ช่วยยกระดับความรู้ด้านการจัดการให้กับครูในระดับมัธยมศึกษาเนื่องจากการปรับระบบการศึกษาจาก 11 ปี เป็น 12 ปีของลาว รวมทั้งการศึกษานอกระบบโดยขอให้ช่วยยกระดับความรู้ความสามารถของครูการศึกษาชุมชนและครูเดินสอน รวมทั้งขอให้ช่วยยกระดับครูอาชีวศึกษาจากชั้นกลางเป็น ปวช. และ ปวส. ให้เป็นปริญญาตรี โดยขอให้ไทยสนับสนุน

การดำเนินงานความร่วมมือ 3 ฝ่าย คือ ลาว ไทย และเยอรมัน ให้เป็นรูปธรรม ตลอดจนขอให้ช่วยพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอาชีวศึกษาตามแนวชายแดนและโรงเรียนที่สร้างขึ้นใหม่ในแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งฝ่ายไทยยินดีให้การสนับสนุน สำหรับในส่วนของการอาชีวศึกษานั้นทางสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศได้ให้การสนับสนุนแก่วิทยาลัยการอาชีพ แขวงสะหวันนะเขต ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดทำแผนพัฒนาครู ในส่วนการศึกษานอกระบบ จะเน้นการฝึกอบรมครูเดินสอน ครูการศึกษานอกระบบ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ด้านการศึกษาชุมชน ทั้งสองฝ่ายยังเห็นชอบในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาด้านอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาในการฝึกประสบการณ์การประกอบอาชีพของทั้งสองประเทศ

- การแลกเปลี่ยนทุนการศึกษาและนักวิจัย ทางลาวได้ขอให้ไทยติดตามบันทึกความเข้าใจของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และเร่งรัดให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและขอให้ไทยสนับสนุนการศึกษาปริญญาโทปีละ 2 ทุนและปริญญาเอกปีละ 1 ทุน ในสาขาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งยกระดับครูเร่งศึกษาเป็นปริญญาตรีและโท ตลอดจนขอความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนกับไทยในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเชื่อมโยงกับกระแสโลกาภิวัตน์และอาเซียน

- การแลกเปลี่ยนข้อมูลการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยทางฝ่ายลาวขอให้ไทยช่วยพัฒนาครูวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมทั้งขอให้ไทยช่วยพัฒนาห้องปฏิบัติการและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน

- การพัฒนาตำราและหลักสูตรการสอน ทางฝ่ายลาวขอให้ไทยสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรที่ลาวมีการปรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นจาก 3 ปี เป็น 4 ปี โดยขอให้มีการแลกเปลี่ยนทัศนะทางการจัดการและการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาศูนย์กลางการศึกษานอกโรงเรียนต้นแบบ การพัฒนาห้องสมุดต้นแบบของอาชีวศึกษาที่โรงเรียนเทคนิคปากป่าสัก เวียงจันทน์ และตำราเรียนระดับ ปวช. และ ปวส. รวมทั้งการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ระดับพื้นฐานอาชีวศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน และสื่อสำหรับผู้พิการ(สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 107-108)

ในส่วนความร่วมมือด้านวิชาการที่ร่วมมือกับสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศนั้นลาวเป็นประเทศที่ไทยจัดลำดับความสำคัญสูง โดยเน้นการให้ทุนการศึกษาระดับปริญญาโทเป็นส่วนใหญ่ ทุนฝึกอบรมและดูงาน ความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์และความร่วมมือในโครงการในสาขาการเกษตร การศึกษา และสาธารณสุข

โดยมูลค่าความร่วมมือทางวิชาการที่ลาวได้รับจากไทยผ่านสำนักงานความร่วมมือ เพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศในช่วงปี ค.ศ. 2003-2007 ประมาณปี 30, 45, 51, 68 และ 70 ล้านบาท ตามลำดับ โดยทุนการศึกษาและฝึกอบรมที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยโดยสำนักงานความร่วมมือ เพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศในปี ค.ศ. 2007 ได้แก่ ทุนการศึกษาระดับปริญญาโท 127 ทุน ทุนการศึกษาระดับปริญญาโท-เอก (ต่อเนื่อง) ภายใต้กรอบ ACMECS จำนวน 30 ทุนฝึกอบรม ระยะสั้น 398 ทุน โดยความร่วมมือด้านวิชาการ ในส่วนที่ร่วมมือกับสำนักงานความร่วมมือ เพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่

- โครงการพัฒนาโรงเรียนเทคนิคแขวงเวียงจัน (ศูนย์อาชีวศึกษาโพน โสง) ดำเนินการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาของลาวตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1994 เป็นการยกระดับโรงเรียนเทคนิค แขวงเวียงจันให้ เป็นศูนย์อาชีวศึกษาด้านแบบ ได้แก่ การก่อสร้าง อาคารโรงฝึกงาน การจัดหาอุปกรณ์และวัสดุครุภัณฑ์ พร้อมการติดตั้ง สอนการใช้งาน รวมทั้ง การพัฒนาบุคลากร โดยการให้ทุนฝึกอบรม ครูงาน และทุนการศึกษาตลอดจนการส่งผู้เชี่ยวชาญ ไปพัฒนาหลักสูตร การวางแผนอาคาร การติดตั้งอุปกรณ์ การบำรุงรักษา การซ่อมแซม และการ ติดตามประเมินผล นอกจากนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงให้ความ ช่วยเหลือพระราชทานเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วย ทั้งนี้ฝ่ายไทยยังดำเนินการพัฒนาให้อย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน รวมถึงการสนับสนุนในการพัฒนาแบบ Sister School ระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา ของไทยและโรงเรียนเทคนิค

- โครงการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายในลาว โดย สพร. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนโครงการดังกล่าว โดยคณะทำงานได้เดินทางไปสำรวจความพร้อมและประเมินความเหมาะสมของโครงการ รวมทั้งประชุมหารือกับฝ่ายลาวระหว่างวันที่ 1-4 มิถุนายน ค.ศ. 2008 วัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่ การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นภาษาลาว สำหรับใช้ในการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ ชีววิทยา คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและพัฒนาบุคลากรของ สถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษาและครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนำร่อง ในการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์การเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยขณะนี้อยู่ในระหว่างการจัดทำแผนงาน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลาของโครงการ 3 ปี โดยกำหนดพื้นที่โครงการ 3 แห่ง คือ นครหลวงเวียงจัน แขวงเวียงจันและแขวงบอลิคำไซ ในโรงเรียนนำร่อง 3 แห่ง

- โครงการพัฒนาห้องสมุดวิทยาลัยครูบ้านเกิน ดำเนินการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนาให้เป็นต้นแบบห้องสมุด โดยได้จัดสร้างอาคารห้องสมุด 1 หลัง จัดหาหนังสือ ตำราเรียน วัสดุอุปกรณ์และสื่อสารสนเทศ รวมทั้ง จัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรของห้องสมุด โดยแล้วเสร็จเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1999 มีการประเมินผลโครงการในปี ค.ศ. 2003 จัดหาหนังสือ ตำราเรียน และวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติม เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2003 และจะให้การสนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นภายในเดือนมีนาคมนี้ นอกจากนี้ ฝ่ายไทยยินดีให้การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของวิทยาลัยต่อไปด้วย

- โครงการสร้างสนามกีฬา โรงเรียนมัธยมศึกษา บ้านฮ่องคำ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทยไปเยือนลาว เมื่อปี ค.ศ. 2003 ในฐานะประธานสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้แสดงความประสงค์ช่วยพัฒนาปรับปรุงสนามฟุตบอลให้แก่โรงเรียนสีโคดตะบอง ต่อมาฝ่ายลาวขอเปลี่ยนแปลงสถานที่เป็นที่โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ บ้านฮ่องคำแทน ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม ค.ศ. 2004 อนุมัติงบประมาณการก่อสร้างสนามกีฬาฯ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มอบให้สถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดหนองคาย ดำเนินการ เริ่มก่อสร้างเมื่อ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 2004 แล้วเสร็จเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2005 และได้ส่งมอบให้ลาวใช้ประโยชน์เมื่อ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2005 เนื่องจาก ลาวมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องใช้สนามกีฬาเพื่อฝึกซ้อมนักกีฬาเข้าแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ซึ่งประกอบด้วยสนามฟุตบอลขนาดมาตรฐาน 1 สนาม พร้อมลู่วิ่งกรีฑา มีระบบระบายน้ำ และอัฒจันทร์ 3 ชุด ทั้งนี้ เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2005 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดโครงการศึกษาดูงาน และตรวจเยี่ยมความก้าวหน้าการดำเนินโครงการด้วย

- การฝึกอาชีพระยะสั้น ในโครงการส่งเสริมกิจกรรมฝึกอาชีพ โรงเรียนวัฒนธรรม (หลัก 67) แขวงเวียงจัน ภายใต้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

- การฝึกทักษะวิชาชีพในด้านคหกรรม ให้กับนักเรียนหญิง โรงเรียนวัฒนธรรม (หลัก 67) แขวงเวียงจัน โดยเฉพาะการตัดเย็บเสื้อผ้าและการประกอบอาหาร และเป็นแนวทางการประกอบอาชีพ เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ภายใต้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มอบหมายให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาหนองคาย ดำเนินการจัดทำโครงการ สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) สนับสนุนงบประมาณ มีการฝึกอบรมเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 2003

- ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม ค.ศ. 2005 โดยภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และภาควิชาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาโครงการพื้นฐานวิศวกรรมโยธา ซึ่งนับเป็นหลักสูตรมหาบัณฑิตทางวิศวกรรมหลักสูตรแรกของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว จะเริ่มเปิดดำเนินการตั้งแต่เดือนมีนาคม ค.ศ. 2006 ซึ่งในหลักการของความร่วมมือ ทางคณาจารย์จากภาควิชาวิศวกรรมโยธา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะไปช่วยสอนหลักสูตรนี้ในปีแรกและจะทยอยโอนถ่ายภาระงานให้คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวต่อไป (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 108-110)

สรุป กระทรวงศึกษาธิการดำเนินความร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อยกระดับการพัฒนาทางการศึกษา การฝึกหัดครู การแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และนักวิจัย การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การพัฒนาด้านอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนหนังสือ ตำราเรียน วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาและกีฬา ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน โดยมีกิจกรรมและโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการพัฒนาศูนย์อาชีวศึกษา โพนโฮง โครงการก่อสร้างและพัฒนาห้องสมุดวิทยาลัยครูบ้านเกิน การฝึกอบรมผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาของลาว การสนับสนุนให้นักเรียนจาก สปป. ลาว มาเรียนในสถานศึกษาตามแนวชายแดน การสนับสนุนโครงการโรงเรียนภายใต้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาให้การสนับสนุนโครงการสร้างสนามกีฬาโรงเรียนมัธยมศึกษาของลาว ตลอดจนการจัดทำบันทึกความเข้าใจด้านการกีฬาร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของไทยเพื่อดำเนินการก่อสร้างสนามกีฬา ในการรองรับกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 25 ในปี 2552 ที่ลาวจะเป็นเจ้าภาพอีกด้วย

ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา

ภารกิจ

เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีและการพัฒนา/ยกระดับด้านการศึกษา ครอบคลุมในสาขา ดังนี้

1. ก่อนประถมศึกษา
2. ประถมศึกษา
3. มัธยมศึกษา

4. เทคนิค
5. อุดมศึกษา
6. การศึกษานอกระบบ
7. การฝึกอบรมครู/ผู้บริหารสถานศึกษา

การดำเนินความร่วมมือ

1. ความร่วมมือไทย-กัมพูชา มีมาเป็นเวลานานก่อนการลงนามใน MOU ภายใต้กรอบความร่วมมือทางวิชาการ ทั้งที่ผ่านทางสำนักความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ และประสานตรงกับกระทรวงศึกษาธิการ โดยกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญในการดำเนินความร่วมมือกับกัมพูชาในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การจัดหลักสูตรฝึกอบรม ศึกษาดูงาน การเชิญเข้าร่วมประชุม สัมมนา การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บริหารระดับสูง การสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษากัมพูชามาเรียนในไทยและการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญ วิทยากร นอกจากนี้ยังให้ทุนการศึกษาในระดับปริญญาโทและเอกในมหาวิทยาลัยราชภัฏด้วย
2. ภายหลังจากการลงนามใน MOU ด้านการศึกษาระหว่างกัน เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 แล้ว ฝ่ายไทยได้เชิญ ดร. กล พึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาเยาวชนและกีฬา พร้อมด้วยคณะมาเยือนไทย เมื่อปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 เพื่อหารือแนวทางความร่วมมือด้านการศึกษาภายใต้กรอบของ MOU และมีการเจรจาระดับทวิภาคีระหว่างกัน โดยฝ่ายไทย จะให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของกัมพูชาในสาขาที่กัมพูชาสนใจ ได้แก่ การศึกษาพิเศษ การอุดมศึกษา การศึกษาก่อนวัยเรียน การกีฬาและวัฒนธรรม
3. เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์อันดีและการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา ให้มีความเข้มแข็ง ตามข้อตกลงใน MOU กระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติโครงการความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทย-กัมพูชา ประจำปี 2548 โดยเมื่อวันที่ 8-11 สิงหาคม พ.ศ. 2548 คณะผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการไทยได้เดินทางไปกัมพูชาเพื่อเจรจาความร่วมมือด้านการศึกษาและหารือรายละเอียดการจัดกิจกรรมฯ ซึ่งได้แก่ การจัดรายการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน จำนวน 4 หลักสูตร
4. กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด จัดรายการศึกษาดูงานและฝึกอบรมแก่บุคลากรทางการศึกษาของกัมพูชา ระหว่างวันที่ 25-30 กันยายน พ.ศ. 2548 จำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ ด้านการศึกษาพิเศษและด้านการตรวจราชการ บริหารการศึกษา อีก 2 รายการ ได้แก่ ด้านการศึกษาปฐมวัยและมัธยมศึกษา ระหว่างวันที่ 25 กันยายน-9 ตุลาคม พ.ศ. 2548

5. ในปี 2549 นี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งงบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งรวมถึงกัมพูชาด้วย จำนวน 2 โครงการ ได้แก่ โครงการสถานสายสัมพันธ์เพื่อนบ้าน เน้นการอบรมวิชาชีพและการสอนภาษาไทยขั้นพื้นฐาน (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

นอกจากนี้รายงานโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้านของ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 151-152) ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศกัมพูชา ดังตารางประกอบนี้

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศกัมพูชา

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ไทยและกัมพูชาใช้ความร่วมมือด้านวัฒนธรรมเป็น กลไกการส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	1. การลงนามในข้อตกลงระหว่างกระทรวงศึกษาธิการของไทยและกระทรวงศึกษา เยาวชน และกีฬา ของกัมพูชา และระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทย ยังไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นทางการ มีลักษณะเป็นกิจกรรมเฉพาะมากกว่า
2. กระทรวงศึกษาธิการของไทยและกระทรวงศึกษาเยาวชน และกีฬา ของกัมพูชามีบันทึกความเข้าใจ ระหว่างกันว่าด้วยความร่วมมือ ด้านการศึกษา	2. ความร่วมมือทางวิชาการไทย-กัมพูชา ยังไม่ยั่งยืน ขาดความต่อเนื่อง
3. ไทยมีความเชี่ยวชาญในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของกัมพูชา เช่น เกษตรศาสตร์ สาธารณสุข การโรงแรมและการท่องเที่ยว ศึกษาศาสตร์	3. ความร่วมมือทางด้านการศึกษาของไทย ยังเน้นที่การให้ทุนการศึกษา และการฝึกอบรม
4. ไทยมีทุนการศึกษา และทุนฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาวเป็นจำนวนมาก	4. บุคลากรทางการศึกษาของไทย ยังขาดความรู้เกี่ยวกับกัมพูชา

ตารางที่ 13 (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
5. สถาบันการศึกษาของไทยมีหลักสูตรที่หลากหลายเป็นจำนวนมาก	5. ไทยยังขาดองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของกัมพูชา
6. ไทยมีความเชี่ยวชาญในบางสาขาในระดับนำในภูมิภาค เช่น การโรงแรมและการท่องเที่ยว	
7. ไทยมีความเชี่ยวชาญในบางสาขาซึ่งมีความสัมพันธ์กับลักษณะกายภาพทางภูมิศาสตร์ โดยเป็นศูนย์กลางในระดับภูมิภาค เช่น เวชศาสตร์เขตร้อน วนศาสตร์	
8. ในบางสาขาไทยมีการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับ และกลายเป็นผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer) แทนที่ประเทศพัฒนาแล้วให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การเกษตร สาธารณสุข	
โอกาส	อุปสรรค
1. กัมพูชาให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นศูนย์กลางสำคัญ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะ ซึ่งไทยมีศักยภาพในการให้การสนับสนุน	1. นโยบายต่างประเทศของกัมพูชาใช้การถ่วงดุลอำนาจและปัจจัยชาตินิยมมีอิทธิพลต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ
2. กัมพูชามีความสนใจเรียนรู้เรื่องการปฏิรูปการศึกษาของไทย โดยเฉพาะเรื่องประกันคุณภาพการศึกษาและสนใจแนวทางการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภูมิภาคของไทย	2. ความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับไทย ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางประวัติศาสตร์ สภาพการเมืองในประเทศ และสภาพการเมืองระหว่างประเทศที่ผันแปรไปตามสถานการณ์
3. กัมพูชาและไทยมีวัฒนธรรม ที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษา	3. ทัศนคติและความเข้าใจของประชาชนกัมพูชา ยังคงมีลักษณะของความหวาดระแวงต่อไทย

ตารางที่ 13 (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
4. กัมพูชาต้องการความช่วยเหลือด้านการศึกษาจากต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน	4. ระบบการศึกษาของกัมพูชามีลักษณะกระจายอำนาจ ที่ถูกแบ่งออกตามโครงสร้างการปกครอง ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น คุณภาพของครู ระดับเงินเดือนที่ต่ำ และการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน
5. สามารถใช้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ในระดับพหุภาคี เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือทางวิชาการ	5. การขาดแคลนงบประมาณทำให้ไม่มีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ในการควบคุมดูแลอำนาจหน้าที่ของส่วนท้องถิ่น ทำให้การศึกษาในระดับสูง อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบหรืออำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาเยาวชนและกีฬา 6. การศึกษาเอกชนถูกแยกออกจากระบบการศึกษาทุกระดับของกัมพูชา 7. กัมพูชาได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการต่าง ๆ จากหลายประเทศ ทำให้มีทางเลือกในการศึกษาต่อยังประเทศต่าง ๆ มาก

นอกจากนี้ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 97-98) ได้กล่าวถึง ความร่วมมือทางด้านการศึกษาระหว่างไทยและกัมพูชาไว้ว่า ความร่วมมือทางด้านการศึกษาระหว่างไทยและกัมพูชา มีมาก่อนการลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างกันเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 2003 ภายใต้กรอบความร่วมมือทางวิชาการทั้งที่ผ่านทางสำนักความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศและประสานตรงกับกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนความร่วมมือด้านวิชาการในส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกับสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ ที่สำคัญ ได้แก่

- ความร่วมมือด้าน โครงการศูนย์สอนภาษาไทย ณ มหาวิทยาลัยพนมเปญ โดยการส่งผู้เชี่ยวชาญไปสอนภาษาไทย

- ความร่วมมือด้านทุนการศึกษาระดับปริญญา ทุนฝึกอบรม และดูงาน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญในการดำเนินความร่วมมือกับกัมพูชาในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การจัดหลักสูตรฝึกอบรม ศึกษา และดูงาน การเชิญเข้าร่วมประชุม สัมมนา การแลกเปลี่ยน การเยือนของผู้บริหารระดับสูง การสนับสนุนให้นักเรียนและนักศึกษา กัมพูชามาศึกษาในไทย และการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญและวิทยากร นอกจากนี้ ยังให้ทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท และเอก ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมทั้งการเยือนซึ่งกันและกัน และการพบปะเจรจาในระดับ ทวิภาคีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เขาวชนและกีฬา ของกัมพูชา

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 98) กล่าวต่ออีกว่า ความร่วมมือทางด้านการศึกษาระหว่างไทยและกัมพูชา มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม ความร่วมมือทางด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้มีความเข้มแข็งเป็นรูปธรรม เด่นชัดมีความต่อเนื่องและเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันอันจะ เป็นการนำไปสู่ความเข้าใจอันดีและมิตรภาพที่ใกล้ชิดระหว่างกัน โดยบันทึกความเข้าใจว่าด้วย ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างไทยกับกัมพูชาถือเป็นความตกลงด้านการศึกษาระดับแรกที่ไทย ทำกับเพื่อนบ้าน ซึ่งครอบคลุมรูปแบบการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนข้อมูลและสื่อการศึกษาทุกรูปแบบ การประชุมสัมมนาและความร่วมมือด้าน การศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีสาขาความร่วมมือต่าง ๆ ดังนี้

- การศึกษาในระดับก่อนประถม ประถม และมัธยมศึกษา
- ด้านเทคนิคและการฝึกอบรมอาชีพ
- พลศึกษาและการกีฬา
- การศึกษานอกระบบ
- การฝึกอบรมครูและผู้บริหารสถานศึกษา
- ด้านวัฒนธรรม

ภายหลังจากการลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางการศึกษาระหว่าง กัน โดยฝ่ายไทยได้เชิญ H.E. Dr.Kol Pheng รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา เขาวชนและกีฬา พร้อมคณะมาเยือนไทย ระหว่างวันที่ 21-26 ธันวาคม ค.ศ. 2004 เพื่อหารือแนวทางความร่วมมือ ด้านการศึกษาภายใต้กรอบของบันทึกความเข้าใจและมีการเจรจาระดับทวิภาคีระหว่างกัน โดยฝ่ายไทยจะให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของกัมพูชาในสาขาที่กัมพูชาสนใจ ได้แก่ การศึกษาพิเศษ การอุดมศึกษา การศึกษาก่อนวัยเรียน การกีฬาและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการกระชับ ความสัมพันธ์อันดีและการส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกัน โดยกระทรวงศึกษาธิการ

ได้อนุมัติโครงการความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทย-กัมพูชา ประจำปี ค.ศ. 2005 โดยระหว่างวันที่ 8-11 สิงหาคม ค.ศ. 2005 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทยและคณะผู้บริหารระดับสูงได้เดินทางไปเยือนกัมพูชาเพื่อเจรจาความร่วมมือด้านการศึกษาโดยสาระสำคัญของการเจรจา ได้แก่ ฝ่ายกัมพูชามีความสนใจเรียนรู้เรื่องการปฏิรูปการศึกษาของไทย โดยเฉพาะเรื่องประกันคุณภาพการศึกษา และสนใจแนวทาง การจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภูมิภาคของไทย โดยฝ่ายไทยยินดีให้การสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาของกัมพูชาในทุกระดับตามสาขาที่สนใจ แต่ในการร่วมมือที่ผ่านมา มีที่สถาบันอุดมศึกษาของไทยและกัมพูชาได้ร่วมกันอยู่บ้างแล้ว ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการไม่ทราบข้อมูลและความก้าวหน้า จึงมีข้อเสนอแก่สองฝ่ายว่า เพื่อความร่วมมือที่เข้มแข็งและเป็นประโยชน์ ทั้งสองฝ่ายควรมีแผนและความร่วมมือที่เป็นระบบ นอกจากความร่วมมือในด้านการศึกษาแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังมีความยินดีในการสนับสนุนความร่วมมือภายใต้กรอบ ACMECS โดยที่ฝ่ายไทยมีความสนใจศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาของเพื่อนบ้านที่รวมถึงกัมพูชา โดยฝ่ายกัมพูชาสนใจที่จะส่งนักเรียนเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในไทยเพิ่มขึ้นและขอรับการสนับสนุนทุนจากไทยบางส่วน ซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อหารือและพิจารณารายละเอียดการจัดกิจกรรมในสาขาต่าง ๆ ร่วมกันเมื่อทั้งสองฝ่ายพร้อม นอกจากนี้เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์อันดีและส่งเสริมความร่วมมือตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างกัน กระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติโครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทย-กัมพูชา ประจำปี ค.ศ. 2005 ได้แก่ การจัดการฝึกอบรม ศึกษาและดูงาน จำนวน 4 หลักสูตร โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด จัดการศึกษาดูงานและฝึกอบรมแก่บุคลากรทางการศึกษาของกัมพูชา ระหว่างวันที่ 25-30 กันยายน ค.ศ. 2005 จำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ ด้านการศึกษาพิเศษ และด้านการตรวจราชการ และบริหารการศึกษา อีก 2 รายการ ได้แก่ ด้านการศึกษาปฐมวัย และมัธยมศึกษา ในระหว่างวันที่ 25 กันยายน-9 กันยายน ค.ศ. 2005 โดยในปี ค.ศ. 2006 กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งงบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งรวมถึงกัมพูชาด้วย จำนวน 2 โครงการ ได้แก่ โครงการสานสายสัมพันธ์เพื่อนบ้าน โดยเน้นการอบรมวิชาชีพและการสอนภาษาไทยขั้นพื้นฐาน

ความร่วมมือทางด้านการศึกษาระหว่างไทยและกัมพูชาที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษาที่วิทยาลัยกำแพงเพชร อำเภอลำปาง จังหวัดกำแพงเพชร ตามโครงการ โรงเรียนพระราชทาน ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานความช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่กัมพูชา โดยการก่อสร้างและพัฒนาวิทยาลัยกำแพงเพชร ที่อำเภอลำปาง จังหวัดกำแพงเพชร

ในปี ค.ศ. 2000 เปิดสอนทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษา 4 สาขา ได้แก่ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรรม และสาขาสัตวศาสตร์และประมง โดยเริ่มรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในเดือนกันยายน ค.ศ. 2001 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตร 3 ปี รับเข้าศึกษาในเดือนกันยายน ค.ศ. 2002 และทรงพระกรุณาเสด็จเปิดวิทยาลัย เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 2005 รวมทั้งขยายเวลาความช่วยเหลือไปจนถึงปี ค.ศ. 2010 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งวิทยาลัย เพื่อให้ให้นักเรียนที่จบการศึกษาระดับ 9 ได้มีโอกาสศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และเพื่อให้เยาวชนในราชอาณาจักรกัมพูชาได้มีความรู้ไปประกอบอาชีพตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น นำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป ภายใต้การสนับสนุนด้านวิชาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เนื่องจากครูผู้สอนด้านอาชีวศึกษามีจำนวนไม่เพียงพอและบางส่วนได้รับการพัฒนาเป็นครูผู้สอน โดยไม่มีพื้นความรู้ทางด้านวิชาชีพมาก่อน กระทรวงศึกษาธิการจึงมอบทุนการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแก่นักเรียน ระดับ ปวส. จำนวน 3 ปี และกลับไปทำงานที่วิทยาลัย 1 ปี หากผ่านการประเมินระดับดี ก็จะได้รับทุนศึกษาต่ออีก 2 ปี ในระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยี ปัจจุบันวิทยาลัยกำปงแฉกมีนักเรียน 1,284 คน และครู 93 คน เปิดสอน 2 ระดับ คือ สายสามัญและสายอาชีวศึกษา โดยในปี 2548 กระทรวงศึกษาธิการได้มอบทุนจำนวน 12 ทุน แก่นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาที่มีความรู้ภาษาไทยดีและมีคะแนนเฉลี่ยสูง แบ่งเป็นทุนระดับ ปวช. 4 ทุน และ ปวส. 4 ทุน (เรียนที่วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ และวิทยาลัยเกษตรกรรมศรีสะเกษ) และทุนระดับปริญญาตรี 4 ทุน (เรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์) ทั้งนี้การให้ทุนในระดับ ปวช. และ ปวส. เมื่อผู้รับทุนสำเร็จการศึกษาจะกลับมาสอนหนังสือเป็นระยะเวลา 1 ปี หากประเมินผลอยู่ในเกณฑ์ดี จะได้รับทุนศึกษาต่อจนถึงระดับปริญญาตรีและจะต้องกลับมาสอนที่วิทยาลัยกำปงแฉก (สมใจ ชิริทธิ และพิมพ์วิรัชญ์ เมืองนิล, 2548, หน้า 17-20)

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาฯ ยังได้ดำเนินโครงการค่ายอาสาสมัครวิชาชีพเยาวชนไทย-กัมพูชา ขึ้นระหว่างวันที่ 9-29 ตุลาคม ค.ศ. 2004 เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาชีพของเยาวชนไทยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ปวส. ให้แก่นักเรียนอาชีวศึกษากัมพูชา โดยมีวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษและวิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ จัดส่งเยาวชนไทย 8 คน เข้าร่วมโครงการ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนอาชีวศึกษาของกัมพูชา ชั้นปี 3 จำนวน 136 คน ซึ่งค่าอาสาสมัครวิชาชีพดังกล่าวถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเยาวชนของทั้งสองประเทศ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 98-100)

สรุป กระทรวงศึกษาธิการดำเนินความร่วมมือกับกัมพูชา เพื่อยกระดับการพัฒนาทางการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ได้แก่ การจัดหลักสูตรการฝึกอบรม ศึกษาคุณงานประจำปี การสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญไปฝึกอบรมด้านวิชาชีพ การส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็ก การฝึกอบรมด้านเด็กก่อนวัยเรียน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทย การให้ทุนการศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและเอก การสนับสนุนให้นักเรียนและนักศึกษา กัมพูชามาศึกษาในไทย ตลอดจนการสนับสนุน โรงเรียนพระราชทานตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้พระราชทานความช่วยเหลือ ด้านการศึกษาแก่กัมพูชา โดยการก่อสร้างและพัฒนาวิทยาลัยกำปงเจ็ตเตยล ที่อำเภอชอมโบร์ จังหวัดกำปงธม นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ลงนามในความตกลงทางการศึกษากับกัมพูชา เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 นับได้ว่าเป็นความตกลงทางการศึกษาลับแรกที่ทำกับประเทศเพื่อนบ้าน

ความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 18) ได้กล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของสถาบันการศึกษาของไทยในการรองรับนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสถาบันการศึกษาของไทยตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของไทยทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ให้เป็นที่ยอมรับจากทั้งภายในและต่างประเทศ
2. การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา
3. การประชาสัมพันธ์สถาบันการศึกษาของไทยให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
4. การแสวงหาความร่วมมือและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษา ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
5. การพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำฐานข้อมูลความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการศึกษา
6. การประสาน แบ่งปันข้อมูล เรียนรู้กติกาใหม่ ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านการศึกษา ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย
 ผู้สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่จะมีส่วนในการสนับสนุนความพร้อมของสถาบันการศึกษา
 ของไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 14) ประกอบด้วย

1. แนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ บนฐานการพึ่งตนเองทางวิทยาการ
 สมัยใหม่

2. แนวทางการสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาการทุกสาขาให้เป็นระบบ
 เน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการจูงใจและกระจายแหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวาง
 ในทุกภูมิภาค

3. แนวทางการพัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพ
 ของเมืองและชุมชน

4. แนวทางการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับ
 ทุกคน

5. แนวทางการจัดการความรู้ระดับประเทศ ที่มุ่งสร้างศักยภาพทางการแข่งขัน
 ในเวทีโลก บนฐานของการพึ่งตนเองตามศักยภาพของคนไทย

ซึ่งสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2551,
 หน้า 173) ยังได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมของสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาให้กับ
 นักศึกษาต่างชาติไว้ดังนี้ว่า การจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาต่างชาติของสถาบันการศึกษาของไทย
 นั้น จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ประกอบด้วย

1. การเตรียมความพร้อมด้าน โครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา ได้แก่ หอพักนักศึกษา
 ต่างชาติ หรือ International House ห้างสมุด

2. การเตรียมความพร้อมด้านทุนการศึกษา

3. การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร

การเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษา แบ่งออกได้ดังนี้

3.1 การเตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอน

3.2 การเตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอนภาษาไทย

3.3 การเตรียมความพร้อมด้านความเข้าใจประเทศเพื่อนบ้านของผู้บริหาร

และคณาจารย์

3.4 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรสายสนับสนุน

4. การเตรียมความพร้อมด้านหลักสูตรการสอน และมาตรฐานการศึกษา
5. การเตรียมความพร้อมด้านการปรับพื้นฐาน
6. การเตรียมความพร้อมด้านการดูแลนักศึกษาต่างชาติ

จากนั้นสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 176-177) ได้กำหนดตัวชี้วัดเบื้องต้นในเรื่องความพร้อมของสถานศึกษาของไทย ในการรองรับนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ได้ดังนี้

1. ตัวชี้วัดในด้านบุคลากร

ตัวชี้วัดในด้านบุคลากรประกอบไปด้วยตัวชี้วัดย่อย ได้ดังต่อไปนี้

- 1.1 ความสามารถในการถ่ายทอดด้วยภาษาอังกฤษของอาจารย์ผู้สอน (หลักสูตรนานาชาติ)
- 1.2 คุณภาพในด้านวิชาการระดับนานาชาติของอาจารย์ผู้สอน
- 1.3 ความสามารถในการสอนภาษาไทยให้กับนักศึกษาต่างชาติของอาจารย์ผู้สอน (หลักสูตรภาษาไทย)
- 1.4 ความพร้อมทางด้านภาษาของบุคลากรฝ่ายสนับสนุน
- 1.5 ความเข้าใจที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านของผู้บริหารและคณาจารย์

2. ตัวชี้วัดในด้านงบประมาณ

ตัวชี้วัดในด้านงบประมาณประกอบไปด้วยตัวชี้วัดย่อยดังต่อไปนี้

- 2.1 สถาบันการศึกษามีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นจากงบประมาณที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปกติ
- 2.2 สถาบันการศึกษามีงบประมาณสำหรับจัดสรรเป็นทุนการศึกษาให้นักศึกษาจากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

3. ตัวชี้วัดด้านอาคารสถานที่

ตัวชี้วัดในด้านอาคารสถานที่ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดย่อยดังต่อไปนี้

- 3.1 การมีห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย
- 3.2 การมีห้องสมุดที่มีทรัพยากรสำหรับการศึกษาค้นคว้าทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศอย่างเพียงพอ
- 3.3 การมีห้องพักสำหรับนักศึกษาต่างชาติของมหาวิทยาลัย
- 3.4 ภายในสถาบันการศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมไว้อย่างสวยงาม

4. ตัวชี้วัดด้านกฎระเบียบต่าง ๆ

ตัวชี้วัดในด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดย่อยดังต่อไปนี้

4.1 สถาบันการศึกษามีข้อตกลงทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

4.2 หลักเกณฑ์ในการรับนักศึกษาต่างชาติเข้าศึกษาต่อในบางเรื่อง สามารถผ่อนปรนได้

5. ตัวชี้วัดด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

ตัวชี้วัดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดย่อยดังต่อไปนี้

5.1 สถาบันการศึกษามีการอำนวยความสะดวกในเรื่องการเดินทางเข้าประเทศให้แก่นักศึกษาต่างชาติ

5.2 สถาบันการศึกษามีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาต่างชาติ

5.3 สถาบันการศึกษามีการจัดคอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้าของนักศึกษาไว้

อย่างเพียงพอ

5.4 การเดินทางภายในสถาบันการศึกษาและระหว่างสถาบันการศึกษาชุมชนภายนอกมีระบบขนส่งที่สะดวกสบาย และปลอดภัย

6. ตัวชี้วัดด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

ตัวชี้วัดในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดย่อยดังต่อไปนี้

6.1 การมีหลักสูตรการเรียนการสอนให้เลือกหลากหลายสาขาวิชา

6.2 มีการจัดการเรียนการสอนทั้งหลักสูตรภาษาไทยและหลักสูตรภาษาต่างประเทศ

6.3 มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศเพื่อนบ้าน

จากรายงานโครงการการศึกษาความพร้อมของสถาบันการศึกษาของไทยในการรองรับนโยบายการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านของ

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 175-176)

ได้วิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของระบบการศึกษาไทย

ไปใช้ประโยชน์ในการวางกลยุทธ์เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่ม

ประเทศเพื่อนบ้านได้ดังตารางประกอบนี้

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของระบบการศึกษาไทยในการพัฒนาประเทศไทย
ให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษาของประเทศไทย ประหยัดกว่าประเทศอื่น ๆ	1. มีการจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่นักศึกษา ต่างชาติ ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ ประเทศอื่น
2. สถาบันการศึกษาของไทยมีข้อตกลง ทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประเทศ เพื่อนบ้านหลายแห่ง	2. โครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา อาทิ อาคารเรียน ห้องสมุด หอพัก ยังมีไม่เพียงพอ
3. การคมนาคมระหว่างประเทศไทยกับประเทศ เพื่อนบ้านมีความสะดวกสบาย	3. ระเบียบราชการและขั้นตอนในการติดต่อ กับหน่วยงานราชการ ไม่เอื้ออำนวยสำหรับ การจัดการศึกษาให้แก่นักศึกษาต่างชาติ
4. ทำเลที่ตั้งของประเทศไทย มีพรมแดนติดกับ ประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ	4. นโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็น ศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ยังไม่มี ความชัดเจน ไม่มีการดำเนินการ อย่างจริงจัง
5. อาจารย์ในแต่ละสถาบันการศึกษามีการดูแล เอาใจใส่นักศึกษาเป็นอย่างดี มีความเป็นกันเอง กับลูกศิษย์ช่วยให้การเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น	5. การดำเนินงานจัดการศึกษาให้แก่ศึกษา ต่างชาติของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ยังขาด ความเป็นเอกภาพ
6. หลักเกณฑ์ในการรับนักศึกษาต่างชาติ เข้าศึกษาต่อ สามารถผ่อนปรนได้ในบางเรื่อง เช่น เรื่องความพร้อม ทางด้านภาษา	6. สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ยังขาด ความพร้อมด้านบุคลากรทั้งในแง่ของปริมาณ และคุณภาพ
7. สังคมไทยเป็นสังคมเปิดที่ยอมรับความ แตกต่างระหว่างวัฒนธรรม	7. หลักสูตรของสถาบันการศึกษาของไทย ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ในประเทศเพื่อนบ้าน
8. การปรับตัวของนักศึกษาจากกลุ่มประเทศ เพื่อนบ้านให้เข้ากับสังคมไทย สามารถทำได้ ไม่ยาก	8. อุปสรรคในด้านการสื่อสารด้วยภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ กับนักศึกษาต่างชาติ ในชั้นเรียน

ตารางที่ 14 (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
9. ความสวยงามของสถาปัตยกรรมประเทศ แหล่งท่องเที่ยว และประเพณีวัฒนธรรมของไทย	9. งบประมาณในการจัดการเรียนการสอน ของสถาบันการศึกษามีจำกัด 10. ขาดการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร เพื่อรองรับการจัดการศึกษาให้นักศึกษา ต่างชาติ 11. ขาดมาตรฐานในการจัดการเรียนการสอน ด้วยภาษาไทยให้นักศึกษาต่างชาติ 12. ความไม่เข้าใจและทัศนคติในแง่ลบของ บุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อนักศึกษาต่างชาติ และประเทศเพื่อนบ้าน
โอกาส	อุปสรรค
1. ประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการยอมรับในแง่ของ คุณภาพทางการศึกษาจากกลุ่มประเทศ เพื่อนบ้าน 2. มีความต้องการในการเรียนภาษาไทย จากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน 3. สถาบันการศึกษาของไทยในประเทศเพื่อนบ้าน ไม่เพียงพอรองรับความต้องการในการศึกษา ต่อของนักศึกษาในประเทศ	1. ประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่เป็นประเทศ กำลังพัฒนา ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มี ทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อในต่างประเทศ 2. นักศึกษาจากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการสื่อสาร ด้วยภาษาไทย 3. หน่วยงานทางการศึกษาของประเทศ เพื่อนบ้านบางประเทศปฏิบัติงานล่าช้า

(ที่มา: สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 175-176)

กล่าวโดยสรุป ความพร้อมของสถาบันการศึกษาของไทยตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการศึกษาจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาประเทศให้เป็นแหล่งบริการ ทางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เรื่องของคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้เป็นที่ยอมรับ

จากทั้งภายในและต่างประเทศ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษากิจการประชาสัมพันธ์สถาบันการศึกษาของไทยให้เป็นที่รู้จัก เป็นต้น

นอกจากนี้ ในการเตรียมความพร้อมของสถาบันการศึกษาสำหรับจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาต่างชาตินั้น จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา เช่น หอพัก ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องสมุด ทุนการศึกษา ด้านบุคลากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน มาตรฐานการศึกษา ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา เช่น การเดินทางเข้า-ออกประเทศของนักศึกษาต่างชาติ การขนส่งที่สะดวกสบาย ปลอดภัย เป็นต้น

ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 28-121) ได้กล่าวถึง แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.1 หลักการและแนวคิด

1.1.1 ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

1.1.2 มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

1.1.3 มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

1.1.4 มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีวัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

1.1.5 มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 ขอบข่ายและภารกิจงาน ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.2.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ
หลักสูตรท้องถิ่น

1.2.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.2.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.2.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.2.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.2.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.2.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.2.9 การนิเทศการศึกษา

1.2.10 การแนะแนว

1.2.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.2.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.2.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา

และองค์กรอื่น

1.2.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร
หน่วยงาน สถาบันประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.2.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.2.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.2.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

2.1 หลักการและแนวคิด

2.1.1 ชีดหลักความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางโอกาสการศึกษา
ของผู้เรียนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 มุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณตามมาตรฐาน
การจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้าน เพื่อรองรับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ดังนี้

2.1.2.1 การวางแผนงบประมาณ

2.1.2.2 การคำนวณต้นทุนผลผลิต

2.1.2.3 การจัดระบบการจัดหาพัสดุ

2.1.2.4 การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ

2.1.2.5 การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน

2.1.2.6 การบริหารสินทรัพย์

2.1.2.7 การตรวจสอบภายใน

2.1.3 ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นลักษณะของวงเงินรวมแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระยะของการพัฒนา

2.1.4 มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการจัดการงบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ มีความคล่องตัว ควบคู่กับความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลสำเร็จของงาน และทรัพยากรที่ใช้

2.2 ขอบข่ายและภารกิจงาน

2.2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

2.2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

2.2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

2.2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

2.2.6 การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

2.2.7 การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

2.2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

2.2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.2.11 การวางแผนพัสดุ

2.2.12 การกำหนดแบบรูปรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

2.2.14 การจัดการพัสดุ

2.2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

- 2.2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
- 2.2.17 การเบิกเงินจากคลัง
- 2.2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- 2.2.19 การนำเงินส่งคลัง
- 2.2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน
- 2.2.21 การจัดทำรายการทางการเงินและงบการเงิน
- 2.2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

3.1 หลักการและแนวคิด

3.1.1 ยึดหลักความต้องการและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

3.1.2 ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

3.1.3 ยึดหลักธรรมาภิบาล

3.2 ขอบข่ายและภารกิจงาน

3.2.1 การวางแผนอัตราค่าจ้าง

3.2.2 การจัดสรรอัตราค่าจ้างข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.2.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3.2.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.2.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน

3.2.6 การลาทุกประเภท

3.2.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.2.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

3.2.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

3.2.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

3.2.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์

3.2.12 การออกจากราชการ

3.2.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ

3.2.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์

3.2.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.2.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

3.2.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

3.2.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา

3.2.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและบุคลากร
ทางการศึกษา

3.2.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ด้านการบริหารทั่วไป

4.1 หลักการและแนวคิด

4.1.1 ยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษา
ด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน
และประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐาน
การศึกษาของชาติ

4.1.2 มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัด
การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามหลักการการดำเนินงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตามกฎเกณฑ์ กติกา
ตลอดจน การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

4.1.3 มุ่งพัฒนาองค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้เป็นองค์กร
สมัยใหม่ โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมสามารถเชื่อมโยง ติดต่อ สื่อสารกัน
ได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

4.1.4 การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริม
และสนับสนุนการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้
โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการ
ให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา
ตามอัธยาศัยตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนการจัด
และให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น

4.2 ขอบข่ายและภารกิจงาน

- 4.2.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.2.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.2.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4.2.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 4.2.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.2.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 4.2.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 4.2.8 การดำเนินงานธุรการ
- 4.2.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.2.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 4.2.11 การรับนักเรียน
- 4.2.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- 4.2.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 4.2.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.2.15 การทัศนศึกษา
- 4.2.16 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- 4.2.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.2.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.2.19 งานประสานราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- 4.2.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 4.2.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 4.2.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สรุป แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่ปฏิบัติงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจ นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างอิสระ คล่องตัว มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

ด้านวิชาการ เช่น สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ให้ชุมชน สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมถึงเรื่องของคุณภาพและมาตรฐานที่สามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ เป็นต้น

ด้านงบประมาณ เช่น มีความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้เรียน ในการจัดสรรงบประมาณ ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ พัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณ ตลอดจนมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ มีความคล่องตัว มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

ด้านการบริหารงานบุคคล เช่น การพัฒนาบุคคล มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน ยึดหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น

ด้านการบริหารทั่วไป เช่น ส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหาร และการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ พัฒนาองค์กรเป็นองค์กรสมัยใหม่ มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมีเป้าหมาย 4 ด้าน คือ

1. อาคารเรียน อาคารประกอบเพียงพอแก่นักเรียน ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องพยาบาล สถานที่รับประทานอาหารกลางวัน ห้องส้วม เพียงพอดูแลนักเรียน
2. สถานที่ในโรงเรียน ที่นั่งบริเวณพักผ่อน สนามกีฬา อุปกรณ์กีฬาเพียงพอ จัดทำป้ายชื่อสถานศึกษาเหมาะสมสวยงาม ถนนภายในปราศจากฝุ่นละออง จัดระบบการกระจายเสียง ระบบสื่อสารที่เหมาะสม มีที่ต้อนรับผู้ปกครองและบริเวณจอดยานพาหนะเหมาะสม
3. สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน มีความร่มรื่นสวยงาม ปราศจากมลภาวะ มีความปลอดภัย มีไม้ดอกไม้ประดับ ตกแต่งบริเวณน่าอยู่ น่าเรียน สะอาดเรียบร้อย มีการกำจัดขยะปฏิภูล มีป้ายชื่อ อาคารสถานที่มีการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกต้อง
4. น้ำดื่ม น้ำใช้ มีคุณภาพดี ปริมาณพอใช้ตลอดปี จัดน้ำดื่มสะอาดให้นักเรียนดื่มอย่างน้อย 1 ลิตรต่อวัน มีน้ำใช้เพียงพอเพื่อการเกษตรภายในโรงเรียน

นอกจากนี้แล้ว การทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันนักเรียนจะเกิดความรักโรงเรียนต้องการมาเรียนอย่างมีความสุข ถ้าโรงเรียนมีบรรยากาศดี น่าอยู่ น่าเรียน มีอาคารที่มั่นคงแข็งแรง สะอาด คุุใหม่อยู่เสมอ บริเวณโรงเรียนสภาพแวดล้อมร่มรื่นสวยงามมีธรรมชาติที่จะใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนมีแนวดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบสภาพของอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพิเศษ บริเวณโรงเรียนว่าอยู่สภาพใด
2. วางแผนร่วมกัน ครู นักเรียน ภารโรง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน
3. โรงเรียนและชุมชนร่วมกันปรับปรุง ซ่อมแซมส่วนที่ชำรุด ทาสี ตกแต่ง อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียน
4. ส่งเสริมให้ครู นักเรียน ภารโรง ชุมชนมีส่วนร่วมบำรุง
 - กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป., หน้า 1-7) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้และลักษณะ โรงเรียนที่ดีและกิจกรรมหรือแนวปฏิบัติสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไว้ดังนี้
 1. บริเวณโรงเรียน
 - 1.1 หน้าโรงเรียน
 - 1.1.1 มีการจัดวางผังที่ดี เป็นสัดส่วน การติดต่อระหว่างอาคารสะดวก บริเวณหน้าโรงเรียนและรอบอาคารสะอาด
 - 1.1.2 หากเป็นโรงเรียนใหม่ควรมีการวางแผนการใช้ที่ดิน และสถานที่ที่จะก่อสร้างอาคารล่วงหน้า สำหรับการขยายตัวในอนาคต
 - 1.1.3 ประตูหน้าโรงเรียนควรเปิดให้นักเรียนเข้า-ออก ด้วยความสะดวก และส่งผ่านเข้า จัดทำป้ายชื่อโรงเรียนให้เด่นเป็นสง่า ใช้ตัวอักษรอ่านง่ายและถ้าจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษควรใช้ที่มีขนาดเล็กกว่าภาษาไทย ถ้าโรงเรียนตั้งอยู่ในซอย ควรมีป้ายบอกทิศทางไปโรงเรียนที่ชัดเจน
 - 1.2 สนามหญ้า
 - 1.2.1 ตกแต่งสนามหญ้าให้สวยงาม โดยทำความสะอาด ตัดหญ้าให้เป็นระเบียบ ปลุกต้นไม้ประดับ จัดสวนหย่อม ทำสระน้ำ น้ำตก มีที่นั่งชเงที่จัดทำเรียนร้อยสวยงามมีฝาปิดวางไว้ตามจุดต่างๆ
 - 1.2.2 จัดให้นักเรียนดูแลและรับผิดชอบร่วมกันแต่ละบริเวณ
 - 1.3 พื้นที่เกษตร
 - 1.3.1 จัดพื้นที่เพาะกล้าไม้ หรือเรือนเพาะชำ ปลูกผักสวนครัว ปลูกพืชไร่ ปลูกพืชสมุนไพร เลี้ยงเป็ด ไก่ หมู ทำบ่อเลี้ยงปลา ฯลฯ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรม
 - 1.4 สนามกีฬา
 - 1.4.1 จัดสนามเอนกประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์เต็มที่
 - 1.4.2 จัดสนามกีฬาในร่ม ตกแต่งบริเวณรอบสนามกีฬาให้ร่มรื่น สวยงาม ริมสนามจัดเก้าอี้ที่นั่งให้นักเรียนได้พักผ่อน

1.4.3 มีที่เก็บของสำหรับนักเรียนที่เล่นกีฬาและบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้น่าดู

1.5 ถนนและบริเวณที่เหลื่อ

1.5.1 จัดสร้างถนนและทางเดินภายในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดี และใช้ประโยชน์ได้ทุกฤดูกาล

1.5.2 ปลุกไม้ยืนต้นให้ร่มเงา โดยเฉพาะริมถนนทางเดินเข้าโรงเรียนจัดบริเวณพักผ่อนให้แก่นักเรียน อาจจัดเป็นซุ้มกระดังงา การเวก ชุมเห็ด ฯลฯ

1.5.3 จัดให้ความรู้ตามต้นไม้ เช่น จัดหนังสือแขวนตามต้นไม้ ป้ายคำขวัญ ป้ายสุภาษิตหรือป้ายความรู้อื่น ๆ ติดตามต้นไม้

1.5.4 จัดฝังสวนในบริเวณโรงเรียนให้มีอ่างเก็บน้ำ ต้นไม้ และสวนป่า เช่น โรงเรียนมีเนื้อที่ 35 ไร่ขึ้นไป ควรจัดเนื้อที่ปลูกสวนป่าอย่างน้อย 5 ไร่

1.5.5 จัดให้มีระบบการจราจรที่เป็นระเบียบ มีทางข้ามของนักเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุและนักเรียนได้เรียนรู้กฎการจราจร

1.5.6 ไม่ควรมีทางเข้า-ออก มากทางเพื่อความสะดวกในการดูแลนักเรียน

2. อาคารเรียนประกอบ

2.1 ประวัติอาคาร มีการจัดทะเบียนอาคาร โดยมีชื่ออาคาร วันเดือนปีที่ก่อสร้างงบประมาณ พร้อมทั้งมีการกำหนดชื่อหรือให้หมายเลขอาคารแต่ละหลัง และมีแผนผังอาคารทุกประเภทในโรงเรียน

2.2 อาคารเรียน อาคารประกอบ เช่น ห้องสมุด โรงอาหาร เรือนเพาะชำ

2.3 ควรตกแต่งดูแล รักษาความสะอาด และอาจตกแต่งด้วยดอกไม้ประดับให้สวยงามมีชีวิตชีวา

2.3.1 บำรุง ซ่อมแซมอาคารให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี และควรปรับปรุงให้มีแสงสว่างและระบายอากาศเพียงพอ

2.3.2 จัดให้มีถังขยะในอาคารเป็นจุด ๆ แบ่งหน้าที่ให้นักเรียนดูแลเรื่องความสะอาดเป็นบริเวณ หรือเป็นชั้นตามความเหมาะสม

2.3.3 กรณีที่มีโรงฝึกงาน ควรจัดเครื่องมือและอุปกรณ์ให้เรียบร้อยพร้อมที่จะใช้งาน มีมาตรการในด้านความปลอดภัยขณะฝึกงาน และปฏิบัติตามแผนการบำรุงรักษาด้วย

2.4 ห้องพักครู

2.4.1 จัดห้องพักครูให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย สร้างบรรยากาศให้น่าอยู่

2.4.2 จัดให้มีถังขยะในห้องพักครู เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

2.5 ห้องน้ำ ห้องส้วม

2.5.1 ดูแลความสะอาดเรียนรื้ออยู่เสมอ จัดให้มีถังขยะ และมีถังเก็บน้ำทุกห้อง
อาจมีไม้ประดับเพื่อความร่มรื่น สวยงาม

2.5.2 ให้มีความรู้เรื่องการใช้ห้องน้ำ ห้องส้วมให้ถูกวิธี

3. ห้องเรียนพิเศษ

3.1 ห้องเรียน

3.1.1 จัดทำป้ายหรือหมายเลขประจำห้องให้เห็นชัดเจนและสวยงาม

3.1.2 จัดให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันรับผิดชอบในห้องเรียน เช่น ทำความสะอาด
จัดที่นั่งและจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

3.2 ห้องพิเศษ

3.2.1 จัดทำป้ายหรือหมายเลขประจำห้องให้เห็นได้ชัดเจนและสวยงาม

3.2.2 จัดแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ดูแลความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ให้นำอยู่ นำเรียน

3.2.3 แบ่งกลุ่มนักเรียนและจัดเตรียมห้องให้เหมาะสมกับวิชาต่าง ๆ ที่เรียน

4. ครุภัณฑ์และวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ

4.1 มีการซ่อมแซมบำรุงรักษาให้มีความปลอดภัยในการใช้งานและให้มีสภาพ
การใช้งานได้อยู่เสมอ

4.2 หากเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องมีฉุกเฉิน เช่น พินพีคิต จักรเย็บผ้าหรือ
เครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อเลิกใช้แล้วควรใช้ถุงคลุมให้เรียบร้อย

4.3 นำวัสดุท้องถิ่นมาดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและใช้อย่างคุ้มค่า

4.4 สิ่งที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้ควรจำหน่าย หรือแปรสภาพเพราะสิ้นเปลือง
ในการเก็บ

สรุปได้ว่า การพัฒนาสถานศึกษาและการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ดีเป็นปัจจัย
สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างยิ่ง เพื่อให้นักเรียนพัฒนาความรู้ มีความตระหนัก มีนิสัยที่เห็น
คุณค่าในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน โรงเรียนควรมีอาคารเพียงพอกับจำนวน
นักเรียน ได้แก่ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องพยาบาล สถานที่รับประทานอาหาร
อาหารกลางวัน ห้องส้วม เพียงพอต่อครูนักเรียน อีกทั้งมีที่นั่งบริเวณพักผ่อน สนามกีฬา
อุปกรณ์กีฬาเพียงพอ จัดทำป้ายชื่อสถานศึกษาเหมาะสมสวยงาม ถนนภายในปราศจากฝุ่นละออง
จัดระบบการกระจายเสียง ระบบสื่อสารที่เหมาะสม มีที่ต้อนรับผู้ปกครองและบริเวณจอด
ยานพาหนะเหมาะสม สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน มีความร่มรื่นสวยงาม ปราศจากมลภาวะ มีความ

ปลอดภัย มีไม้ดอกไม้ประดับ ตกแต่งบริเวณน่าอยู่ น่าเรียน สะอาดเรียบร้อย มีการกำจัดขยะปฏิภูล มีป้ายชื่ออาคารสถานที่ มีการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกต้องและน้ำดื่ม น้ำใช้ที่มีคุณภาพ ปริมาณเพียงพอใช้ตลอดปี ส่วนสภาพแวดล้อมในห้องเรียนควรจัดให้เสมือนกับบ้านของเด็ก โดยการจัดแบ่งเป็นมุมต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมได้ครบถ้วน เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้สะดวก ภายในห้องเรียนควรจัดให้มีอุปกรณ์ เกมและสื่อที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของนักเรียน การใช้อาคารสถานที่ควรจัดและใช้สถานที่อย่างเหมาะสม มีความสะอาดเป็นระเบียบ สะดวก ต่อการใช้งาน ได้ตลอดเวลา เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

จากแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาตัวแปรในการวิจัยที่คาดว่ามีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นแหล่งบริการทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งประกอบไปด้วยความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความพร้อมด้านวิชาการ หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการจัดหลักสูตร การเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการจัดการเรียนการสอนทั้งหลักสูตรภาษาไทยและหลักสูตรภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน การวัดประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน รวมถึงการมีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาภาษาและการเรียนรู้ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมใหม่ ๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมนอกสถาบันการศึกษาสำหรับนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน อาทิเช่น การทัศนศึกษา การแข่งขันกีฬา การจัดกลุ่มทำกิจกรรมตามความสามารถของผู้เรียน เป็นต้น

2. ความพร้อมด้านบุคลากร หมายถึง ความสามารถในการจัดหาบุคลากรทางการศึกษา ทั้งในด้านจำนวนที่เพียงพอและมีคุณภาพ ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนมีความเข้าใจอันดีของผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน และความแตกต่างทางเชื้อชาติ สัญชาติของผู้เรียน

3. ความพร้อมด้านงบประมาณ หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการจัดหา งบประมาณและความพอเพียงของงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน มีงบประมาณสำหรับจัดสรรเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนจากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการวางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าของสถานศึกษา

4. ความพร้อมด้านกฎระเบียบต่าง ๆ หมายถึง การที่สถานศึกษามีกฎระเบียบที่สนับสนุนต่อการจัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน หลักเกณฑ์หรือข้อตกลงทางวิชาการกับสถานศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ การศึกษาดูงาน แผนการ วิธีการในการรับนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าศึกษา การเดินทางเข้า-ออกประเทศแก่นักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน

5. ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ หมายถึง การที่สถานศึกษามีการอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนการสอนที่เพียงพอเพื่อการค้นคว้าของนักเรียนไว้อย่างเพียงพอ การบริการ ข้อมูล ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ สถานพยาบาล รวมทั้งการมีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ ครู อาจารย์ คอยดูแลและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิต ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศ ตลอดจนความปลอดภัยต่อผู้เรียน

6. ความพร้อมด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์การศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีห้องเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอาหาร มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอและทันสมัย มีห้องสมุด ที่มีทรัพยากรสำหรับการศึกษาค้นคว้าทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศอย่างเพียงพอ รวมถึงการมีที่พักอาศัยหรือบ้านพักไว้สำหรับนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงสถานศึกษา มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ทวี บุตรราช (2524) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อวางรากฐานความมั่นคงของชาติ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสภาพต่างกัน จัดการศึกษาเพื่อวางรากฐานความมั่นคงของชาติ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่า กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดนและกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่ไม่ใช่จังหวัดชายแดน จัดการศึกษาด้านนี้สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้านความมั่นคงทางสังคมวิทยา ไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่า กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดนและกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดน จัดการศึกษาด้านนี้สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้านความมั่นคงทางด้านการเมือง มีความแตกต่างกันเป็น 4 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดน จัดการศึกษาด้านนี้สูง กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดน จัดการศึกษาด้านนี้เป็นอันดับสอง กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอประจำตำบล และประจำจังหวัดที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่ไม่ใช่จังหวัดชายแดน จัดการศึกษาด้านนี้เป็นอันดับสามและกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดน จัดการศึกษาด้านนี้เป็นอันดับสี่

มณีนมัย ทองอยู่ (2540) ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง สถานภาพการให้ความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่นแก่ประเทศเพื่อนบ้าน พ.ศ. 2534-2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพการให้ความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยแก่ประเทศเพื่อนบ้าน และเพื่อรวบรวมจัดทำเนียบโครงการให้ความร่วมมือทางวิชาการ ทั้งนี้ประเทศเพื่อนบ้านที่ให้ความสนใจในการทำวิจัย คือ ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง อันได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม เมียนมาร์และจีน (ตอนใต้) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิ มีที่มาจาก คณะ ภาควิชา และบุคลากรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้าน การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มีคณะและหน่วยงานของมหาวิทยาลัยประมาณครึ่งหนึ่ง คือ 11 คณะ และสถาบันที่ให้บริการทางวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้าน โดยคณะในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นกลุ่มสาขาที่ให้บริการทางวิชาการเป็นจำนวน โครงการมากที่สุด และมีมูลค่าสูงสุด ทั้งนี้จำนวน โครงการที่มหาวิทยาลัยให้ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในช่วง พ.ศ. 2534-2537 มีรวมทั้งสิ้น 38 โครงการ คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 48.7 ล้านบาท

สำหรับประเทศที่รับบริการทางวิชาการนั้น พบว่า ประเทศเพื่อนบ้านในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง ทั้ง 5 ประเทศ ล้วนได้รับความร่วมมือทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น แต่ได้รับในระดับที่ต่างกัน กล่าวคือประเทศลาวได้รับในจำนวน โครงการมากที่สุด ส่วนประเทศเมียนมาร์ได้รับน้อยที่สุด การให้บริการทางวิชาการนี้ได้ครอบคลุมประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 22 ประเทศ ทั้งในทวีปเอเชีย และทวีปแอฟริกา

ขอบเขตเนื้อหาการให้บริการทางวิชาการ พบว่า มีค่อนข้างกว้างขวาง ครอบคลุมสาขาที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม การแพทย์และสาธารณสุข

สำหรับแหล่งทุนในการดำเนินงานส่วนใหญ่ คือ ประมาณร้อยละ 71 จะมาจากต่างประเทศ โดยแหล่งทุนหลักในต่างประเทศ คือ องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร (NGO) ส่วนแหล่งทุนจากในประเทศ ได้แก่ รัฐบาลไทยที่ให้ทุนผ่านกรมวิเทศสหการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และบริษัทธุรกิจเอกชน

ในด้านระดับความร่วมมือ พบว่า โครงการความร่วมมือส่วนใหญ่เป็นโครงการประเภทการจัดฝึกอบรมทางเทคนิคในสาขาวิชาและสาขาการพัฒนาดังต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเฉพาะกิจเป็นครั้งคราวเป็นส่วนใหญ่ โครงการลักษณะนี้คิดเป็นร้อยละ 84 ของจำนวน โครงการทั้งหมด แต่มูลค่าประมาณครึ่งหนึ่งของมูลค่าโครงการรวม โดยส่วนที่เหลือจะเป็น โครงการขนาดใหญ่ และมีระดับความร่วมมือที่มหาวิทยาลัยมีบทบาทและมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดนโยบาย

การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผลมากกว่า ได้แก่ โครงการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท และโครงการวิจัยและประสานเครือข่ายวิจัย

สำหรับปัญหาของความร่วมมือ พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ แต่ขาดมาตรการ แผนงาน งบประมาณ และบุคลากรที่จะรองรับการทำความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในเชิงรุก นอกจากนี้ยังมีปัญหา ในการหางบประมาณมาดำเนินโครงการ ปัญหาการประสานงานกับส่วนงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศและปัญหาความไม่ต่อเนื่องของงาน ในท้ายที่สุดโครงการวิจัย ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการดำเนินงาน ทั้งการปรับภายในองค์กรปฏิบัติ คือ คณะต่าง ๆ การร่วมมือกันระหว่างคณะและการปรับความร่วมมือในส่วนของมหาวิทยาลัย

ชาญ สกุลทอง (2542) ได้ศึกษาเรื่อง กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โรงเรียนชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีกำลังขวัญอยู่ในระดับ ปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ พบว่า ด้านศักดิ์ศรีของอาชีพมีกำลังขวัญ อยู่ในระดับสูง ความตั้งใจและการอุทิศตนให้กับงาน มีกำลังขวัญอยู่ในระดับสูง ด้านความ สอดคล้องระหว่างงานกับความถนัด มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสัมพันธ์ กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความยุติธรรมในอาชีพ มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสภาพการทำงาน มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความมั่นคงปลอดภัย มีกำลังขวัญ อยู่ในระดับปานกลางและด้านรายได้และสวัสดิการ มีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อมูลเบื้องต้นของข้าราชการครู โรงเรียนชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา ได้แก่ การมีความพร้อมของอุปกรณ์การสอน มีความสัมพันธ์กับกำลังขวัญในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อมูล เบื้องต้นของข้าราชการครู โรงเรียนชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับตำแหน่ง (ซี) รายได้สุทธิ จำนวนคาบสอนและภูมิลำเนาเดิม ไม่มีความสัมพันธ์กับกำลังขวัญในการ ปฏิบัติงาน

สุวรรณี เจริญนาน (2543) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของ โรงเรียนประถมศึกษาในการสร้างความ มั่นคงแก่ชุมชนชายแดน ไทย-กัมพูชา ในอำเภอสอยดาว มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาหาแนวทาง ดำเนินงานการศึกษาบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในการสร้างความมั่นคงแก่ชุมชนชายแดน ไทย-กัมพูชา ในอำเภอสอยดาว โดยศึกษาบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ในอำเภอสอยดาว จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านโป่งเจริญชัย โรงเรียน ส.ไทยเสรีอุตสาหกรรม 2 โรงเรียนบ้านซันตารี โรงเรียนบ้านสวนส้มและโรงเรียนสตรีวิทยา อุปถัมภ์ โดยศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในการสร้างความมั่นคง

แก่สถาบันทางสังคมของชุมชนชายแดน 5 สถาบัน คือ สถาบันครอบครัว สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง การปกครอง สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนา ผลจากการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

ด้านสถาบันครอบครัว ชุมชนชายแดนให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน และต้องการส่งเสริมการศึกษานอกระบบแก่ผู้ปกครอง

ด้านสถาบันเศรษฐกิจ ชุมชนชายแดนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเรื่องสหกรณ์ และมีความต้องการให้สาธิตงาน โครงการส่งเสริมอาชีพประสานงานการใช้ทฤษฎีใหม่ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ด้านสถาบันการเมืองการปกครอง ชุมชนชายแดนมีความต้องการให้ส่งเสริมกิจกรรม ประชาธิปไตย และส่งเสริมเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

ด้านสถาบันการศึกษา ชุมชนชายแดนมีความต้องการส่งเสริมเผยแพร่การให้ความรู้ แก่กลุ่มอาชีพ และมีความต้องการการป้องกันตนเองและแก้ปัญหาภัยอันตรายบริเวณชายแดน

ด้านสถาบันศาสนา ชุมชนชายแดนมีความต้องการที่จะเผยแพร่คำสอนพุทธศาสนา และการเผยแพร่ความรู้โดยกลุ่มบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ

ประสิทธิ์ นรากร (2543) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของ โรงเรียนในการส่งเสริมการพัฒนา ชุมชนบริเวณจุดผ่อนปรนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านอำเภอ โป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของ โรงเรียนในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนบริเวณจุดผ่อนปรน ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านอำเภอ โป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม ผู้มีภูมิปัญญา ท้องถิ่นของไทยและของกัมพูชาและข้อเสนอแนะของผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยและกัมพูชา ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า

ด้านเศรษฐกิจ โรงเรียนควรมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำด้านอาชีพ ด้านวิชาการ อบรมสัมมนา ประสานงาน สนับสนุนการซื้อขายสินค้าเกษตร ขยายตลาดและส่งเสริม การรวมกลุ่มกัน

ด้านสังคม โรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษา กีฬา และการรับเด็ก ชาวกัมพูชา เข้ามาเรียนร่วมกับเด็กไทย

ด้านการเมือง โรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมเรื่องประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และการเลือกตั้ง

เศรษฐวิทย์ สมศักดิ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

เห็นว่า มีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนปัญหาสำคัญที่พบคือ งบประมาณยังไม่เพียงพอสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานยังไม่ประกาศใช้ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเตรียมการจัดการเรียนการสอน บุคลากร ในสถานศึกษามีความเข้าใจและความกระตือรือร้นในการประกันคุณภาพการศึกษาน้อย และแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากส่วนกลางยังไม่แน่นอน

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้จัดทำรายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง ธุรกิจการศึกษานานาชาติ เพื่อศึกษาแนวคิด วิธีการและยุทธศาสตร์การดำเนินธุรกิจการศึกษานานาชาติ เพื่อตอบสนองนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลที่จะสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้าภาคบริการขององค์การการค้าโลก ผลการวิจัยพบว่า

ประเทศที่เป็นผู้นำตลาดระหว่างประเทศในบริการด้านการศึกษาและการฝึกอบรม ได้แก่ ประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ ซึ่งเริ่มมีบทบาทในวงการนี้พร้อม ๆ กับเขตปกครองพิเศษฮ่องกง ทุกประเทศและดินแดนที่กล่าวถึงข้างต้น นับว่าเป็นตัวแทนของแต่ละภูมิภาคทั่วโลก ทั้งในอเมริกาเหนือ ยุโรป เอเชีย-แปซิฟิก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระจายกันอยู่ในแต่ละภูมิภาคประเทศและดินแดนต่าง ๆ ดังกล่าว มีลักษณะร่วมและโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมความได้เปรียบในธุรกิจภาคบริการการศึกษาและการฝึกอบรม โดยหากจะศึกษาถึงลักษณะร่วมของประเทศผู้นำตลาดระหว่างประเทศภาคบริการ จะพบว่าเกือบทุกประเทศในกลุ่มนี้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ หรือเป็นภาษาราชการ เพื่อการติดต่อสื่อสาร ยกเว้นประเทศฝรั่งเศสและบางส่วนของประเทศแคนาดาที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส แต่ก็ยังเป็นหนึ่งในสองภาษาที่สามารถใช้เป็นภาษาราชการนอกจากภาษาอังกฤษ

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เศรษฐกิจคุณภาพชีวิตและการศึกษาของกลุ่มประเทศที่กล่าวถึงข้างต้น ถูกจัดว่าอยู่ในระดับสูง

ปัจจัยสำคัญอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมให้การดำเนินธุรกิจแข็งแกร่งยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้ 1) การสร้างความร่วมมือทางการค้า 2) ความเป็นนานาชาติของการศึกษา

ประหยัด บุญพอ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อเปรียบเทียบความพร้อมในการดำเนินงานกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูวิชาการจำแนกตามตำแหน่งและขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความพร้อมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารโรงเรียนกับครูวิชาการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความพร้อมในการดำเนินคุณภาพภายในสถานศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

อำนวยการ พลจันทร์ (2546) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตชายแดน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี และศึกษาวิธีการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สภาพที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตชายแดน มีความเสี่ยงภัย ห่างไกล ชุมชนเมือง การคมนาคมไม่สะดวก ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ความชุกชุมของโรคภัยไข้เจ็บ ข้อจำกัดของครูผู้สอน ในด้านความไม่สมัครใจ การจัดครูเข้าสอนไม่เพียงพอกับปริมาณของนักเรียนและจำนวนห้องเรียน สอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษา ความสามารถ และความถนัด เวลาในการสอน ความรับผิดชอบน้อย ขาดขวัญและกำลังใจ และภาระงานอื่นของครู การจัดแผนการเรียน แผนการสอนขาดความต่อเนื่อง การจัดทำ การใช้สื่ออุปกรณ์การเรียน การสอนมีน้อยและไม่ทันสมัยและการจัดห้องเรียนประจำวิชาสามัญและวิชาอาชีพไม่เพียงพอกับปริมาณของนักเรียนและการจัดจำนวนนักเรียนมากในแต่ละห้องเรียน สถิติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับพอใช้ การมีส่วนร่วมของชุมชนค่อนข้างน้อย ความคาดหวังของผู้ปกครองในด้านการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำและค่านิยม วัฒนธรรมของท้องถิ่น ที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการเรียนการสอน

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามระดับความสำคัญที่พบ ได้แก่ สภาพพื้นที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตชายแดนและพื้นที่พิเศษ ส่งผลให้การจัดครูเข้าสอนไม่เพียงพอกับปริมาณนักเรียน ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิ นโยบายการจัดแผนการเรียน แผนการสอนไม่ต่อเนื่อง คุณภาพของนักเรียนพอใช้ ความขาดแคลนงบประมาณ ความคาดหวังน้อยของผู้ปกครอง การเล่นเกมพนัน และการใช้สารเสพติดของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนและการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชนน้อย ส่วนวิธีการแก้ปัญหามาตรฐานการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการตามระดับปัญหาสำคัญ ดังนี้ เร่งบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้สอนเป็นกรณีพิเศษและอย่างต่อเนื่อง นโยบาย

การบริหารที่ชัดเจน จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ติดตามและเร่งรัด ระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ สร้างประสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งนี้ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการ สนับสนุน และส่งเสริม โดยกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและอย่างต่อเนื่อง

ธนศ จิตสุทธิภากร (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการ โปรแกรม นานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการ โปรแกรมนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาไทย ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ การจัดการ โปรแกรมนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาไทย ศึกษาเชิงเปรียบเทียบปัจจัยแห่งความสำเร็จ การจัดการ โปรแกรมนานาชาติในแต่ละรูปแบบและเพื่อนำเสนอกลยุทธ์ในการจัดการ โปรแกรม นานาชาติตามประเภทรูปแบบของการจัดการ โปรแกรมนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาไทย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของ โปรแกรมนานาชาติเพื่อสู่ความเป็นสากลมีองค์ประกอบด้วยกัน 6 ด้าน ประกอบด้วยนักศึกษา อาจารย์ กิจกรรมนานาชาติ ทรัพยากรสนับสนุนในการเรียนค้นคว้า หาข้อมูล การบริหารจัดการและหลักสูตรนานาชาติ ปี 2547 มีโปรแกรมนานาชาติที่เปิดสอนอยู่ 520 หลักสูตร ในปี 2546 มีนักศึกษาต่างชาติ จำนวน 4,170 คน เป็นนักศึกษาจากประเทศจีน มากที่สุด คือ เป็นร้อยละ 28.44 ของนักศึกษาต่างชาติทั้งหมดและนักศึกษาส่วนมากใช้ทุนส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 67.53

การจัด โปรแกรมนานาชาติมีการจัดอยู่ใน 4 รูปแบบคือ รูปแบบที่ 1 สถาบันอุดมศึกษา ไทยจัดเอง รูปแบบที่ 2 สถาบันอุดมศึกษาไทยร่วมมือกันระหว่างสถาบันในประเทศ รูปแบบที่ 3 สถาบันอุดมศึกษาไทยร่วมมือกับต่างประเทศ รูปแบบที่ 4 สถาบันอุดมศึกษาไทยร่วมมือกับ ต่างประเทศ จัดเป็นสถาบันนานาชาติอยู่ในรูปแบบที่ 1 มีมากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบที่ 3 ส่วนรูปแบบที่ 2 และรูปแบบที่ 4 มีเท่ากัน

ปัญหาของการจัด โปรแกรมนานาชาติส่วนมาก คือ จำนวนนักศึกษาต่างชาติน้อย และไม่มีหลากหลาย ขณะที่การจัดกิจกรรมนานาชาติมีน้อยเนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ โปรแกรมนานาชาติ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ หลักสูตรที่เป็นสากลและสภาพแวดล้อมที่เป็น นานาชาติ โครงสร้างการบริหาร โปรแกรมนานาชาติ มีอยู่ใน 2 ลักษณะคือ เป็นหน่วยงานเทียบเท่า ภาควิชาภายใต้คณะหรือเป็นหน่วยงานเทียบเท่าคณะในรูปแบบของวิทยาลัยนานาชาติ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการ โปรแกรมนานาชาติประกอบด้วย 13 ปัจจัย คือ วิสัยทัศน์ ภาวะความเป็นผู้นำ ความคล่องตัวในการบริหาร คุณภาพอาจารย์ หลักสูตรทันสมัย เว็บไซต์ทันสมัย การสื่อสารดี ประชาสัมพันธ์เชิงรุก ใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนภายนอก ความมีชื่อเสียงของสถาบัน ความสนใจร่วมกันและการบอกต่อของศิษย์เก่า โดยใน 8 ปีปัจจัยแห่งความสำเร็จแรกมีอยู่ร่วมกันทุกโปรแกรมนานาชาติ ทั้ง 4 รูปแบบ

ส่วนกลยุทธ์ในการจัดการโปรแกรมนานาชาติประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) กลยุทธ์ในการพัฒนาสู่ความเป็นนานาชาติ ประกอบด้วย กลยุทธ์ในการเพิ่มความหลากหลายของนักศึกษา กลยุทธ์การเพิ่มความหลากหลายของคณาจารย์ กลยุทธ์ในการพัฒนากิจกรรมนานาชาติ กลยุทธ์ในการจัดสรรทรัพยากรที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อผู้เรียนในการค้นคว้าหาข้อมูล กลยุทธ์ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเป็นสากล และกลยุทธ์ในการบริหารจัดการโปรแกรมนานาชาติ 2) กลยุทธ์ในการเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน ประกอบด้วยกลยุทธ์ในการสร้างความร่วมมือและกลยุทธ์ในการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของเนื้อหาหลักสูตร

สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์นักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ณ เดือนเมษายน พ.ศ. 2547 และเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลนักศึกษาต่างชาติ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2547 โดยจำแนกตามเพศ ช่วงอายุ สัญชาติ ระดับการศึกษา สาขาวิชา และแหล่งทุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 55 สถาบัน จำแนกเป็น สถาบันอุดมศึกษารัฐ 32 สถาบัน สถาบันอุดมศึกษาเอกชน 23 สถาบัน

ผลการศึกษาพบว่า มีนักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยทั้งสิ้นจำนวน 4,334 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ในช่วง 17-29 ปี เข้ามาศึกษาระดับปริญญาตรี และใช้ทุนส่วนตัวในการศึกษา ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาที่มีนักศึกษาต่างชาติศึกษามากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญและสาขาวิชาที่นักศึกษาต่างชาติเลือกเรียนในไทยมากที่สุด ได้แก่ Business Administration สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

เมื่อพิจารณาตามทวีป พบว่า นักศึกษาจากประเทศในทวีปเอเชียเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยมากที่สุด สำหรับประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน

เมื่อพิจารณาตามประเภทสถาบันอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย ส่วนใหญ่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ส่วนสถาบันอุดมศึกษารัฐที่มีนักศึกษาต่างชาติศึกษาอยู่มากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล

เมื่อพิจารณาตามสาขาวิชา พบว่า สาขาวิชาที่นักศึกษาต่างชาติเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาไทยมากที่สุด ได้แก่ Business Administration

เมื่อพิจารณาตามแหล่งทุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา พบว่า นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่ศึกษาโดยใช้ทุนส่วนตัว

และจากผลการเปรียบเทียบนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2547 พบว่ามีความคงที่ในเรื่องประเทศที่มาของนักศึกษาต่างชาติ สถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีนักศึกษาต่างชาติมาศึกษา สาขาวิชา และแหล่งทุนของนักศึกษาต่างชาติ โดยอันดับหนึ่งยังคงเหมือนเดิมทุกปี

จรัล พุ่มเพ็ชร (2549) ได้ศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อการศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ ประการที่สอง เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสถานภาพและประการที่สาม เพื่อเปรียบเทียบสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขนาดสถานศึกษา ขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ซึ่งในการวิจัยกำหนดวิธีวิจัย 2 วิธีคือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลสรุปของการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า บุคลากรที่สังกัดสถานศึกษา ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นซึ่งมีสถานภาพเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองของประธานนักเรียน ในกรอบมาตรฐาน 3 ด้าน โดยรวมทุกด้าน และเป็นรายด้านระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่มไม่แตกต่างกัน และความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาโดยรวมทุกด้านและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลสรุปของวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน ประธานกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของประธานนักเรียน พบว่า ด้านสภาพผู้เรียนมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมวินัย ให้ผู้เรียนใช้ทรัพย์สินและสิ่งของโรงเรียนอย่างประหยัด และรู้คุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดี ร่าเริง แจ่มใส ส่งเสริมการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมทางศิลปะ ดนตรีและกีฬา ด้านสภาพกระบวนการ พบว่า มีการจัด โครงสร้างการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ และมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปีและปฏิบัติตามแผน คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย ทิศทางและอนาคตของสถานศึกษา มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเปรียบเทียบกับเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการ อย่างต่อเนื่องผู้บริหารและครูเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัจจัย พบว่า ในเรื่องความพร้อมของ ผู้บริหาร มีการบริหารงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความเสียสละเป็นผู้นำทางวิชาการ ส่วนในด้าน ครู มีการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อจะได้นำมาวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ในด้านหลักสูตร สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดหลักสูตรแกนกลาง ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ จัดทำหลักสูตร นอกจากนี้ในด้านอาคารสถานที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักโรงเรียน จัดสภาพแวดล้อมให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียนและเอื้อต่อการจัดการศึกษา ส่วนในด้านชุมชน ให้การสนับสนุนระดมทุนและจัดหาสื่อเทคโนโลยีมาจัดการเรียนการสอน

กนิษฐา นาวารัตน์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การส่งเสริม ความเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติของประเทศไทย ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ได้แก่ การเป็นศูนย์กลาง การศึกษานานาชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion/ GMS) ภายใน 5 ปี พันธกิจที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างหลักสูตรนานาชาติให้ได้ มาตรฐานสากล การสร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรมในภูมิภาค การสร้างความร่วมมือทางวิชาการ กับสถาบันทั้งในและต่างประเทศและการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชาติ โดย เป้าหมายหลัก ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้มีสมรรถภาพสากลและการพัฒนาหลักสูตร นานาชาติ ส่วนองค์ประกอบของรูปแบบและกลยุทธ์การส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ (P.I.L.L.A.R. Model) ได้แก่ นโยบาย ระบบสารสนเทศ ผู้มีบทบาทหลัก กฎหมายและ ระเบียบ การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร โดยกลยุทธ์แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับองค์กร แผน โครงการ และกลยุทธ์เพื่อนำไปปฏิบัติ

ศิริชัย กาญจนวาที และณัฐภรณ์ หลาวทอง (2549) ได้วิจัยปฏิบัติการภาคสนาม เรื่อง การพัฒนารูปแบบของระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: อุบลราชธานี ซึ่งการวิจัยปฏิบัติการภาคสนาม “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการ” ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดอุบลราชธานี) เป็นการวิจัยส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยบูรณาการ “การเปลี่ยนผ่านการศึกษาสู่เศรษฐกิจฐานความรู้” ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยภาคสนาม 2 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการของภูมิภาค (Regional Model) สำหรับสำนักงานเขตการศึกษาและสถานศึกษาของกรุงเทพมหานครในยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้และ 2) เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์พัฒนาการของการพัฒนาคู่มือ และการนำคู่มือไปใช้ในการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความแตกต่างของคุณลักษณะ 4 ร ของผู้เรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ ใช้สถิติทดสอบที (*t-test*)

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบของระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการของภูมิภาค (Region Model) สำหรับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 เรื่อง คือ การวาดภาพความสำเร็จ การกำหนดโครงสร้าง การบริหารจัดการ และติดตามกำกับ
2. ผลที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบของระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาไปใช้ พบว่า ผู้บริหารมีการดำเนินงานด้านความตระหนักต่อการบริหารจัดการแบบบูรณาการ การวางแผนระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ และการติดตามผลการแบบบูรณาการอย่างสม่ำเสมอ สำหรับการพัฒนาคู่มือรูปแบบของระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการและการนำคู่มือรูปแบบของระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการไปใช้เป็นการดำเนินงานที่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นเป็นระยะ ๆ

การนำระบบบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการไปใช้ พบว่า หน่วยงานที่เป็นกลุ่มเครือข่ายเดิม ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม โรงเรียนหนองฮีหนองแคน โรงเรียนหกลีบพรยาวิทยาคม และโรงเรียนม่วงสามสิบ (อำนวยการปัญญา) ได้ดำเนินการครบถ้วนทั้งทุกรายการ

พัฒนาการคุณลักษณะ 4 ร ของนักเรียน พบว่า สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ สามารถพัฒนาคุณลักษณะ 4 ร ของนักเรียนในสถานศึกษาเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วม โครงการ

ลัทธินา วาปีทะ (2549 อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2552, หน้า 143-144) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาอำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเด็กด้อยโอกาส สภาพปัญหาสาเหตุของปัญหาความต้องการและเจตคติของเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้ง จำนวน 70 คนที่กำลังเรียนอยู่มูลนิธิโรงเรียนรุ่งวิทยา วิธิดำเนินการวิจัยใช้แบบสอบถามมีโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

เด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอยู่ระหว่าง 2.01-3.00 ลักษณะเด็กด้อยโอกาสส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,000 บาท

สภาพปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากครอบครัวแตกแยกและขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม สาเหตุของปัญหาเนื่องจากความยากจน ครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การใช้จ่าย และบิดามารดาขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ

ด้านความต้องการความช่วยเหลือ ด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดหางานที่เหมาะสมให้แก่ครอบครัวและความต้องการศึกษาต้องการเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพของครอบครัว ด้านการศึกษาต้องการเงินทุนด้านการศึกษาและต้องการฝ่ายอบรมอาชีพเสริมด้านต่าง ๆ เพื่อหารายได้เสริมช่วยครอบครัว ด้านสังคมต้องการช่วยเหลือด้านการจัดหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมให้

ด้านเจตคติของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อครอบครัว ส่วนใหญ่มีความรักบิดามารดาเท่ากัน รักผู้ปกครองเท่ากัน และมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน อยากมาโรงเรียน มีความรักครูและเพื่อน และทุกคนมีความสามัคคีกัน

ด้านความพึงพอใจการบริการด้านอาหาร ส่วนใหญ่ได้รับประทานอาหารกลางวันทุกวัน ด้านโภชนาการอาหารสะอาด ปริมาณอาหารเพียงพอ ข้อเสนอแนะในการบริการด้านอาหาร คือ ควรจัดอาหารที่มีคุณภาพมากขึ้น

ต่อตระกูล อุบลวัตร (2550) ได้ศึกษาวิจัย การนำเสนอยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทยในบริบทการเปิดเสรีทางการค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อุปสงค์ของผู้เรียนที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติที่จะมาให้บริการการศึกษาในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สาขาวิชาที่ผู้เรียนต้องการเรียนมากที่สุด 3 ลำดับคือ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี วิศวกรรมศาสตร์

และนิเทศศาสตร์ สำหรับประเทศที่ผู้เรียนต้องการให้มาตั้งมหาวิทยาลัยในประเทศไทย คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย

ปัจจัย 3 ลำดับแรกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติ คือ โอกาสการมีงานทำหลังจากสำเร็จการศึกษา คุณภาพของคณาจารย์และความเป็นมาตรฐานสากลของหลักสูตร

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับอุปสงค์ของนักเรียนมี 6 ปัจจัยร่วมกัน คือ ทักษะภาษาที่จะได้รับการศึกษาในหลักสูตรนานาชาติ เพศของผู้เรียน ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในการเรียนการสอน โอกาสการเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน รายได้ในอนาคต และรายได้ครอบครัว

ยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทยในบริบทการเปิดเสรีทางการค้า ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 7 ยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของสถาบันอุดมศึกษาไทย ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการปฏิรูประบบบริหารจัดการอุดมศึกษา 2) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษา 3) ยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา 4) ยุทธศาสตร์ด้านต้นทุนการจัดการศึกษา 5) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาความสามารถทางภาษาต่างประเทศ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทยในบริบทนานาชาติ และ 7) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

โศรดา บุตรดา (2550) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามที่ตั้งและขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในบริเวณชายแดนไทย กัมพูชา มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา

2. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 กับโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อุดม อริยวานิช (2551) ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก โดยความพร้อมมาก ในด้านบุคคล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความพร้อมมากในด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ตามลำดับ และมีความพร้อมปานกลางในด้านอาคารสถานที่และวัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้าย

ส่วนแนวทางการพัฒนาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงควรจัดตั้ง งบประมาณด้านการก่อสร้างอาคารสถานที่ไว้ใช้ในการจัดการศึกษาให้เพียงพอ และกำหนด ให้มีมาตรฐานการจัดหา การควบคุมดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับภารกิจจัดการศึกษาและเพื่อให้การใช้ อาคาร สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ของทางราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่าและ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 35-37) ได้ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์เชิงรุกด้านความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยตามกรอบความร่วมมือพหุภาคี/ ทวิภาคี ปี พ.ศ. 2548-2549 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางพัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในกรอบพหุภาคีและทวิภาคีสำหรับ ปี พ.ศ. 2548-2549 และกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย ทั้งในกรอบความร่วมมือพหุภาคีและทวิภาคี สำหรับปี พ.ศ. 2548-2549

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศ ด้านการศึกษา พบว่า

1. นโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการศึกษาของประเทศไทยยังขาดความเป็นเอกภาพ หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรม/ โครงการในลักษณะเชิงรับมากกว่าเชิงรุก การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวยังไม่มีความต่อเนื่องและขาดการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบ

2. การปฏิบัติงานด้านต่างประเทศของหลาย ๆ หน่วยงานยังขาดการประสานงานในลักษณะเครือข่ายที่เข้มแข็ง การทำงานส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ส่งผลให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

3. ผู้ปฏิบัติงานด้านต่างประเทศยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งในเรื่องการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษและทักษะนานาชาติ ซึ่งการที่จะพัฒนางานด้านความร่วมมือกับต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านต่างประเทศ ตลอดจนบุคลากรการศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาด้วย

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและกรอบความร่วมมือกับต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากแบบสอบถาม และข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่รับผิดชอบงานด้านต่างประเทศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมของการดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ข้อมูลส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันในเรื่องกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกด้านความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการศึกษา ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมได้นั้น กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกโดยให้ความสำคัญกับประเด็นสำคัญ 3 ประการดังนี้ คือ

1. การพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
2. ควรเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
3. การสนับสนุนการเป็นหุ้นส่วนและการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาทั้งในและต่างประเทศและการที่จะกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก กระทรวงศึกษาธิการจำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อมทั้งในแง่ นโยบาย งบประมาณ และการพัฒนากำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านต่างประเทศและบุคลากรในสถาบันการศึกษา

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ศึกษาความพร้อมของสถาบันการศึกษาของไทยในการรองรับนโยบายการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาต่างชาติ จากผลการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาต่างชาติของสถาบันการศึกษา

ของไทยนั้น จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา ได้แก่ หอพักนักศึกษาต่างชาติ หรือ International House ห้องสมุด ทุนการศึกษา บุคลากร เช่น การเตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอน การเตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอนภาษาไทย การเตรียมความพร้อม ด้านความเข้าใจประเทศเพื่อนบ้านของผู้บริหารและคณาจารย์ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรสายสนับสนุน ด้านหลักสูตร การสอนและมาตรฐานการศึกษา ความพร้อมด้านการปรับพื้นฐาน ความพร้อมด้านการดูแลนักศึกษาต่างชาติ

2. การวิเคราะห์ความพร้อมของสถาบันการศึกษาของไทยในการดำเนินงานเพื่อรองรับนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน จากผลการศึกษสามารถสรุปในประเด็นสำคัญได้ตามลำดับ ดังนี้ ความพร้อมของสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยของรัฐบาลและเอกชน ข้อมูลทั่วไปของสถาบันการศึกษา จากการศึกษาพบว่า สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีวิสัยทัศน์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน แต่มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน คือ นโยบายเปิดรับนักศึกษาต่างชาติจากทุกประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งนักศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนด นอกจากนี้สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ได้ดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางด้านการศึกษา กับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ โดยทางสถาบันมีอาจารย์ที่เคยปฏิบัติงานในต่างประเทศหรือการร่วมกับชาวต่างชาติของอาจารย์ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการสอน นอกจากนี้ทางสถาบันการศึกษายังมีบุคลากรจำนวนระหว่าง 1-5 คน ที่เคยปฏิบัติงานในต่างประเทศ หรือเคยร่วมปฏิบัติงานกับชาวต่างชาติในเรื่องของงานบริการวิชาการ และสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีนักศึกษาต่างชาติกำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน โดยสถาบันการศึกษาจะใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จและปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา และเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดทิศทางการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

สภาพทั่วไปของพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชาทั้งด้านภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสังคมหลากหลายวัฒนธรรม ประกอบด้วยประชากรหลายชาติพันธุ์แตกต่างกันตามพื้นที่ เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งชาวเขมร ลาว ส่วย เขมร ประชากรส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่น เช่น ภาษาส่วย ภาษาเขมร ภาษาลาวและส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ทางฝั่งกัมพูชา ค่านิยมของคนจากชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการศึกษา เช่น ชาวส่วย รักสนุก ฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด ส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกิน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การเห็นแบบอย่างของเด็ก สภาพครอบครัวส่วนใหญ่ ผู้ปกครองของเด็กมีฐานะยากจน มีอาชีพทำนาและรับจ้าง เมื่อหมดฤดูทำนา มักอพยพไปทำงานต่างพื้นที่ เช่น ไปรับจ้างตัดอ้อย ทำงานก่อสร้าง ฯลฯ เมื่อถึงฤดูทำนาจึงจะกลับภูมิลำเนา โดยบางส่วนได้นำลูกที่พอจะใช้แรงงานได้ไปด้วย บางส่วนทิ้งลูกไว้ให้ปู่ย่าตายายเลี้ยงที่บ้าน ประกอบกับสภาพสังคมแวดล้อมด้วยปัญหาหาเสพติด และบ่อนการพนันที่กระจายอยู่ตามบริเวณจุดผ่านแดน ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเด็ก และประชาชนในพื้นที่

โรงเรียนตามแนวตะเข็บชายแดนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก กระจายตัวอยู่ตามชายขอบทั้งหมด และส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านขนาดเล็ก เศรษฐกิจไม่ดี การสนับสนุนโรงเรียนจากชุมชนจึงมีน้อย เด็กจากฝั่งประเทศกัมพูชาเข้ามาเรียนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็ก 2 สัญชาติ และบางส่วนเป็นเด็ก ไม่มีสัญชาติ และเด็กต่างด้าว อย่างไรก็ตามเด็กกัมพูชา ไม่ได้มาเพื่อเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่มาเพื่อประโยชน์อื่น ๆ เช่น การรู้ภาษาไทยเพื่อประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ มาเรียนเพื่อประโยชน์ในการติดต่อค้าขายกับคนไทย มาเพื่อขอรับสิทธิเข้ามาใช้แรงงานในประเทศไทยในอนาคต

ปัญหาสำคัญในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา คือ

การขาดแคลนครู โรงเรียนส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้น ครูย้ายบ่อยเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น ครูซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ขาดองค์ความรู้ ขาดความอดทน ไม่สู้งาน ความทุ้มเทในการทำงานสู้ครูรุ่นเก่าไม่ได้ ครูทำหน้าที่มากเกินไปเนื่องจากต้องทำงานพิเศษต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการสอน

สวัสดิการ สิทธิหรือผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ซึ่งเป็นขวัญกำลังใจ และเป็นสิ่งจูงใจของครูชายแดนบางอย่างที่เคยได้รับ เช่น เหยี่ยุติปฏิบัติราชการชายแดน เบี้ยกันดาร เบี้ยเลี้ยงเลี้ยงภัย ปัจจุบันไม่ได้รับ ส่วนค่าตอบแทนสำหรับพื้นที่พิเศษได้รับเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้นซึ่งมีพื้นที่ที่ได้รับน้อยมากไม่ทั่วถึง โรงเรียนทั้งหมดที่อยู่ตามแนวชายแดน

สภาพครอบครัวของนักเรียนในพื้นที่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน เด็กส่วนใหญ่อยู่กับคนอื่น เช่น ตายาย ป้า น้า อา เนื่องจากพ่อแม่ ไปทำงานต่างพื้นที่บางส่วนถูกทำทารุณจากคนในบ้าน เด็กเห็นแบบอย่างที่ไม่ดี ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น การเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ทำให้เด็กส่วนใหญ่ขาดระเบียบวินัย เอาแต่ใจตนเอง การที่เด็กนักเรียนถูกทอดทิ้งให้อยู่กับปู่ตายายเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เด็กไม่มีการเรียนรู้ที่บ้าน เด็กขาดความอบอุ่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ไม่ได้มีส่วนช่วยในการสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเพราะเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่

บ่อนการพนันในพื้นที่ส่งผลให้เกิดปัญหาหาเสพติด เด็กเห็นแบบอย่างที่ไม่ดี ด้านการพนัน เด็กบางส่วนติดการพนัน ปัญหาหาเสพติด ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงได้ ส่งผลต่อการศึกษาเป็นอันมากโดยเฉพาะการเฝ้าระวังเด็ก

การขยายตัวของสังคมเมือง เข้าถึงชายขอบเร็ว เด็กนักเรียนซึมซับค่านิยมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน นักเรียนไม่สนใจการเรียน ขาดความรับผิดชอบบางครั้งครอบครัวอยู่กันตามลำพัง พี่กับน้องดูแลกันเอง นักเรียนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

โรงเรียนขาดความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ โรงเรียนตามแนวชายแดนซึ่งส่วนใหญ่เป็น โรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีน้อย นำไปใช้ในงานที่เป็นภารกิจประจำวันไม่เพียงพอที่จะจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสได้ใช้ เหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่

นักเรียนออกกลางคันเป็นจำนวนมากเนื่องจากต้องอพยพตามผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่นด้วยความยากลำบาก นักเรียนเขมรบางส่วนมาเรียนแล้วกลับประเทศ ยากลำบากในการติดตามความห่างไกลของการคมนาคมระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูง ทำให้การกำกับติดตาม นิเทศจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขาดความถี่ ความสม่ำเสมอ ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการทำงานของครู

ความไม่เป็นธรรมจากการประเมิน โดยใช้เกณฑ์เดียวกันทั่วประเทศ เช่น การประเมินของ สมศ. เช่น เกณฑ์การประเมินบางข้อที่ระบุว่า โรงเรียนต้องมีครูครบชั้น ทำให้โรงเรียนบางส่วนที่ขาดแคลนครูไม่ผ่านการประเมิน

วิธีการงบประมาณไม่เหมาะสม การใช้งบประมาณตามรายหัวเหมือนกันหมดทุกพื้นที่ ส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาค ควรเพิ่มสัดส่วนให้มากขึ้นสำหรับโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น โรงเรียนชายแดน โรงเรียนขนาดเล็ก

การบริหารงานบุคคลโดยใช้เกณฑ์ กคศ. เดียวกันทั้งประเทศในการจัดสรรอัตราส่วนระหว่างครูและนักเรียน ส่งผลให้เกิดปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กเพราะถึงแม้เด็กน้อยแต่ต้องจัดการเรียนการสอนครบหมดทุกชั้นและภาระงานอื่น ๆ มีเหมือนกันกับโรงเรียนขนาดใหญ่

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีดังนี้ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครูในพื้นที่ ความเสถียรของครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน คุณภาพของผู้บริหารและครู ความพร้อมของโรงเรียนทั้งด้านบุคลากร สื่อเทคโนโลยีและสภาพอาคารสถานที่ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของภาครัฐ และการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ชุมชนในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาในพื้นที่ ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูที่ได้รับจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐ ซึ่งจะนำไปสู่ความมุ่งมั่นผูกพันในการทำงาน ในพื้นที่และเจตจำนงของภาครัฐที่จะส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา โดยการกำหนดนโยบายเฉพาะและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน

ปัจจัยที่อาจไม่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษากับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีดังนี้ สภาพการขาดแคลนครูที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง เพราะครูขอย้ายออกนอกพื้นที่บ่อย การขาดความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพทางเศรษฐกิจที่ยากจนของครอบครัว สภาพครอบครัวที่แตกแยกเนื่องจากผู้ปกครองต้องอพยพไปทำงานต่างพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนด้านการเรียนจากที่บ้านอย่างเต็มที่ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากครอบครัวทำได้ยากลำบาก อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสให้เด็กบางส่วนถูกละเมิดทางเพศสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่สร้างโอกาส หรือชักจูงให้เด็กใช้ชีวิตชีวิตที่ไม่ถูกต้องตามครรลองของวัฒนธรรม สังคมไทย โดยเฉพาะบ่อนการพนันตามแนวชายแดน ปัญหาเสพติดในชุมชนบางพื้นที่ตามแนวชายแดน ความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ของผู้เรียน ซึ่งหมายรวมถึง ภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ค่านิยมบางประการมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และความเหลื่อมล้ำในเชิงนโยบายสำหรับพื้นที่ชายแดน การขาดนโยบาย และแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน เฉพาะสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา ทั้งด้านวิธีการงบประมาณ และระบบการประเมินทำให้ครูและบุคลากรในพื้นที่รู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับความเป็นธรรม

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้จัดทำ รายงานโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศ เพื่อนบ้านของสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ

ผลจากการวิเคราะห์และประเมินกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างไทยกับ ประเทศเพื่อนบ้านที่ผ่านมาในรูปแบบของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) โดยนำ ข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายการต่างประเทศ และนโยบาย ด้านการศึกษาของแต่ละประเทศมาประกอบในการวิเคราะห์ ได้พัฒนาเป็นกลยุทธ์ความร่วมมือ ด้านการศึกษาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

กลยุทธ์หลัก ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาให้เป็น นโยบายระดับชาติ เพื่อใช้เป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างประเทศไทยกับ ประเทศเพื่อนบ้าน กลยุทธ์ที่ 2 ขยายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับขั้นพื้นฐาน อุดมศึกษา รวมถึงการอาชีวศึกษา ให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา ของแต่ละประเทศ กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเอกภาพในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษากับ ประเทศเพื่อนบ้าน ไปในทิศทางเดียวกัน กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมความเข้าใจอันดี ความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์รายประเทศ ประเทศกัมพูชา กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อเป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจเชิงวัฒนธรรม กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา เป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะ เพื่อแก้ไขปัญหา ความยากจน กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการปฏิรูปการศึกษา

ประเทศลาว กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมความร่วมมือในด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพ ทรัพยากรมนุษย์ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือในการยกระดับความรู้ของครูและบุคลากร ทางการศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาพิเศษ อาชีวะ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐาน การศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ประเทศพม่า กลยุทธ์ที่ 1 เร่งรัดการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือทางการศึกษากับพม่า อย่างเป็นทางการ กลยุทธ์ที่ 2 การวางแผนความร่วมมือพัฒนาการศึกษาระหว่างไทยกับ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของพม่า กลยุทธ์ที่ 3 สนับสนุน การพัฒนาด้านอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาทางไกลของพม่า กลยุทธ์ที่ 4 สนับสนุนให้นักศึกษาพม่าและไทยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจวัฒนธรรมและสังคมพม่า และไทยอย่างลึกซึ้ง

ประเทศเวียดนาม กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมความร่วมมือการพัฒนาหลักสูตร และการทำวิจัย ในลักษณะหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน มุ่งเน้นด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือในการทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาไทย-เวียดนาม กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาไทย-เวียดนามบนพื้นฐานของความเท่าเทียมและการเป็นหุ้นส่วน

ขณะนี้ ผศ.ทศกษิณ (ม.ป.ป.) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ระบบสองภาษา (ไทย-มลายู) แบบประยุกต์ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวกับ ด้านความพร้อมในการจัดการศึกษาได้ดังนี้

มีการคัดเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านการบริหารจัดการ ครูและชุมชน เขตพื้นที่ละ 2 โรงเรียน รวม 12 โรงเรียน เป็นโรงเรียนนำร่องการสอนสองภาษา และมีการเตรียมความพร้อม ให้โรงเรียนและครูก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบสองภาษาเป็นเวลา 6 เดือน (ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2549-เมษายน พ.ศ. 2550) ดังนี้

1. ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัย มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย และแนวทางจัดการเรียนรู้ทวิภาษาหรือสองภาษาของสถาบันภาษาศาสตร์ที่ดำเนินการกับกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ ประชุมร่วมกับสถาบันวิจัยทางภาษา นำมาผสมผสานประยุกต์เป็นแนวการสอนสองภาษาที่สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. เตรียมความพร้อมบุคลากร มีการสร้างความเข้าใจนโยบายการสอนสองภาษาให้กับผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้แทนชุมชนและศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ การสอนสองภาษา นำคณะผู้บริหารและครูศึกษาดูงานการสอนสองภาษาในโรงเรียนของรัฐ และเอกชนทั้งก่อนและระหว่างดำเนินโครงการ ช่วยเพิ่มโลกทัศน์การสอนสองภาษาให้กับคณะทำงานและสามารถนำมาประยุกต์กับการสอนสองภาษา (ไทย-มลายู) ของโรงเรียนนำร่อง

3. เตรียมแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การสอนสองภาษาใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก แต่มีการจัดทำแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสองภาษา กำหนดคำศัพท์ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้โดยเขียนเป็นภาษาไทยแต่อ่านออกเสียงเป็นภาษามลายู เช่น อาเย (ไก่) อีเก (ปลา) บรรจุในแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ชั้นอนุบาล 1 จำนวน 300 คำ ชั้นอนุบาล 2 จำนวน 300 คำ และจัดลำดับหน่วยการเรียนรู้ใหม่ ให้เด็กเรียนรู้ จากสิ่งที่ใกล้ตัว ไปหาไกลตัว เช่น เรียงจากหน่วยปฐมนิเทศ ไปหาหน่วยชุมชน สังคม ที่ไกลตัวออกไป เป็นต้น

4. จัดทำสื่อการเรียนรู้สองภาษา มีการจัดทำสื่อการเรียนรู้เป็นสื่อสัมผัส เพลง นิทานสองภาษา และพจนานุกรมไทย-มลายู ให้ครูสองภาษาใช้ศึกษาค้นคว้าเพื่อใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องในการจัดกิจกรรมให้เด็ก

งานวิจัยในต่างประเทศ

Schneider (2000) อ้างถึงใน กนิษฐา นาวารัตน์ (2549) ได้ศึกษารูปแบบและกลยุทธ์ของประเทศผู้นำตะวันตก ด้านการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติ ได้แก่ อังกฤษ ออสเตรเลีย และแคนาดา โดยเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา Schneider พบว่า ประเทศทั้งสาม ได้ปรับนโยบายด้านการค้า การศึกษา และการต่างประเทศ เพื่อขยายธุรกิจการศึกษาในประเทศเป้าหมาย โดยเฉพาะอังกฤษ รัฐบาลภายใต้นายกรัฐมนตรี Tony Blair ได้ประกาศนโยบายด้านการขยายตลาดการศึกษาในต่างประเทศ และพัฒนากลยุทธ์ร่วมกับภาคเอกชนในการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติ โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน และทำการวิเคราะห์ตลาดศักยภาพของประเทศ และผลประโยชน์ที่จะได้รับ ในขณะที่ออสเตรเลียได้ใช้ระบบสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์การศึกษานานาชาติ ด้วยการสร้าง “การซื้อครบวงจร” (One-Stop-Shopping) บน Website ให้ความสะดวกนักศึกษาต่างชาติ ด้านข้อมูลการเรียนรู้ การขอวีซ่า และมีการเชื่อม (Link) กับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ และกองตรวจคนเข้าเมือง นอกจากนี้ ประเทศแคนาดา ออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ ได้ทุ่มงบประมาณของรัฐในการให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาในประเทศเป้าหมาย โดยเฉพาะอังกฤษ ในช่วง ปี ค.ศ. 2000-2003 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจำนวน 400 ล้านบาท นอกจากนี้รายงานวิจัยได้สรุปกลยุทธ์ให้แก่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการปรับปรุงขยายการขยายตลาดการศึกษาในต่างประเทศ

Sanderson (2002) ได้ศึกษาพัฒนาการของการศึกษานานาชาติในประเทศสิงคโปร์ ซึ่งพบว่า สิงคโปร์มีแรงจูงใจให้นักศึกษาต่างชาติ เข้าไปศึกษาต่อในประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ ค่าเล่าเรียนที่เหมาะสม นักศึกษาต่างชาติเสียแพงกว่านักศึกษาสิงคโปร์เพียง 10% และรัฐบาลสิงคโปร์ให้เงินอุดหนุนการศึกษาของนักศึกษาต่างชาติถึงปีละ \$ 130 ล้าน หรือประมาณ 5,200 ล้านบาทต่อปี นอกจากนี้ ชี้อูงใจพิเศษอีกประการหนึ่งได้แก่ การให้นักศึกษาทุนเหล่านี้สามารถทำงานใช้ทุนได้เป็นเวลา 3 ปี โดยสามารถทำงานสาขาอื่นที่ไม่ได้จบก็ได้ นับว่าเป็นการลงทุนระยะยาวของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ เพราะนอกจากจะได้แรงงานที่มีคุณภาพแล้วยังได้สร้างเครือข่ายในด้านธุรกิจกับบัณฑิตต่างชาติเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้รัฐบาลยังผลักดันให้มหาวิทยาลัยชั้นนำของสิงคโปร์ เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก (World Class University) ด้วยการให้ทุนอุดหนุนการศึกษานานาชาติและการจ้างทีมงานผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ ในปี

ค.ศ. 1997 ซึ่งได้แนะนำให้ดึงดูดนักศึกษาต่างชาติที่ดีเด่น (Top Talent) เป็นจำนวนอย่างน้อย 20% ของนักศึกษาทั้งหมด เพื่อยกระดับของมหาวิทยาลัยในสิงคโปร์ จะทำให้สิงคโปร์เป็นคู่แข่งรายใหม่ที่สำคัญสำหรับประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา และอังกฤษ ใน 10 ปีข้างหน้า

นอกจากนี้ได้มีการสรุปจุดแข็งของประเทศสิงคโปร์ในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาได้ 14 ประการ ด้วยกัน คือ การมีมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพสูง มีงานวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำ ในตะวันตกและอุทยานวิทยาศาสตร์แห่งชาติ การใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง มีการเมืองเศรษฐกิจที่มั่นคงและสังคมที่ปลอดภัย โอกาสได้งานหลังจบการศึกษา เป็นต้น

งานวิจัยของ Coutourier (2003) อ้างถึงใน กนิษฐา นาวรัตน์ (2549) เป็นการยืนยันว่าในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้สถาบันการศึกษาเอกชนมุ่งแสวงหากำไรมากขึ้น รวมทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเปิดสาขาในต่างประเทศ การเป็นพันธมิตรกับมหาวิทยาลัยต่างชาติ และบริษัทข้ามชาติ การแฟรนไชส์มหาวิทยาลัย การรับสมัครนักศึกษาต่างชาติ การแลกเปลี่ยนคณาจารย์ และการรวมตัวของมหาวิทยาลัย เพื่อเปิดหลักสูตร On-Line เพราะขณะนี้มึนักศึกษา 88 ล้านคนทั่วโลก ขึ้นเป็นจำนวน 300% เมื่อเทียบกับ 30 ปีที่แล้ว นักลงทุนได้คาดการณ์ว่า ภายใน ค.ศ. 2025 จะมีนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา 160 ล้านคน และมีแนวโน้มว่าจะมี 45 ล้านคนเรียนระบบ On-Line อันจะส่งผลให้ธุรกิจการศึกษายังเติบโตรวดเร็วขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะในแถบเอเชีย ในปี ค.ศ. 2002 มีนักศึกษา 17 ล้านคน และคาดว่าจะมีถึงจำนวน 87 ล้านคนในเอเชียภายในปี 2025 ทำให้มีการตั้งสถาบันการศึกษาเอกชนมากขึ้น เช่น ในมาเลเซีย ในปี ค.ศ. 1992 มีเพียง 156 แห่ง แต่ภายในปี ค.ศ. 1999 มีถึง 564 แห่ง มีนักศึกษาเรียน 15,000 คน ในปี ค.ศ. 1985 แต่ปี ค.ศ. 1995 มีถึง 127,594 คน เพราะรัฐบาลมาเลเซียพยายามลดงบประมาณในการเปิดมหาวิทยาลัยของรัฐเอง ปรากฏการณ์นี้มีทั่วโลก เช่น ในซิติ อูรุกวัย อินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ ฮองกง รัฐบาลสิงคโปร์ มีนโยบายให้มีมหาวิทยาลัยของรัฐเพียง 3 แห่ง คงเดิม แต่ส่งเสริมให้เอกชนเปิดมหาวิทยาลัยมากขึ้น โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยต่างชาติ ในประเทศมาเลเซียรัฐบาลได้เปลี่ยนนโยบายการศึกษาให้มหาวิทยาลัยต่างชาติเปิดสาขาในประเทศตน โดยไม่จำกัดจำนวนเพื่อเปิดตลาดเสรีในการศึกษาภาคเอกชน

Maiketso (2009) ได้ทำการศึกษาอนาคตในการจัดตั้งศูนย์กลางการศึกษาของบอสวานา พบว่า การค้าเกี่ยวกับบริการโดยทั่วไป เป็นตัวเลือกที่ดำรงอยู่อย่างมีอำนาจในการที่จะให้

ความช่วยเหลือต่อความต้องการกระจายการลงทุนทางเศรษฐกิจในบอสวานา การศึกษาค้นคว้านี้ได้ให้รายละเอียดเรื่องการอภิปรายตามนโยบายที่ต่อเนื่อง เกี่ยวกับความจำเป็นในการพัฒนาศูนย์กลางการศึกษาในบอสวานา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะให้การสนับสนุนอย่างสร้างสรรค์ตามนโยบาย ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์แนวโน้มของการศึกษาทางด้านการค้าการลงทุน ทั้งทางด้านการส่งออก และการนำเข้าทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การศึกษานี้ได้ตรวจสอบนโยบายระเบียบ และสถาบันการศึกษาในภาคการศึกษา ร่วมกับการประเมินความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนการจัดตั้งและการบำรุงรักษาศูนย์กลางการศึกษา ข้อมูลที่ใช้ส่วนใหญ่ได้รับมาจากรัฐบาลของบอสวานา ซึ่งได้ให้ทุนการศึกษาแก่ประชาชนที่ศึกษาอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ส่วนข้อมูลอื่น ๆ ได้รับมาจากสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นที่ซึ่งให้การศึกษาแก่ประชาชนส่วนใหญ่ แต่กลับรับนักศึกษาต่างชาติเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้การศึกษานี้ยังได้อภิปรายเกี่ยวกับการเตรียมการด้านการค้าการลงทุนที่บอสวานาเป็นภาคีและทำการประเมินว่าจะให้ความช่วยเหลือหรือยับยั้งความพยายามของบอสวานาในการพัฒนาศูนย์กลางการศึกษา

กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา เปิดเผยไว้ในผลการสำรวจประจำปี ภายในชื่อ Open Doors 2010 ว่าปัจจุบันมีนักศึกษาต่างชาติศึกษาอยู่ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่สหรัฐอเมริกา 690,923 คน โดยนักศึกษาจากจีนครองอันดับหนึ่งและในปีการศึกษา 2552-2553 จำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้น 3 % เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้านั้น โดยในส่วนของนักศึกษาจีนสูงขึ้น 30 % ทำให้มีนักศึกษาจีนทั้งหมด 128,000 คน หมายความว่าปัจจุบันประชากรนักศึกษาจากจีนที่กำลังศึกษาอยู่ที่สหรัฐอเมริกามีสูงถึง 18 % ของนักศึกษาต่างชาติทั้งหมดและหมายถึงนักศึกษาจีนครองตำแหน่งสูงสุดในกลุ่มนักศึกษาต่างชาติจาก 10 ประเทศ ที่นิยมเดินทางไปเรียนมากที่สุดในสหรัฐ โดยจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่รองจากจีน ได้แก่ อินเดีย เกาหลีใต้ แคนาดา ไต้หวัน ญี่ปุ่น ซาอุดีอาระเบีย เม็กซิโก เวียดนาม และตุรกี

ในรายงานระบุไว้ด้วยว่า รายได้จากนักศึกษาต่างชาติอยู่ที่ 20,000 ล้านดอลลาร์ต่อปี หรือประมาณ 600,000 ล้านบาท สาเหตุที่ประชากรนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นในสหรัฐและมีรายได้งามเช่นนี้ เกิดขึ้นจากการที่ทางการสหรัฐส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการ และความรู้ระหว่างสหรัฐและชาติอื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่การเข้าใจซึ่งกันและกัน ความปลอดภัยของสหรัฐและการส่งเสริมเศรษฐกิจของสหรัฐ การสำรวจพบด้วยว่า นักศึกษาอเมริกันเดินทางไปเรียนในต่างประเทศเพิ่มขึ้นเช่นกัน แม้ว่าช่วงก่อนหน้านั้นลดลงเล็กน้อยก็ตาม ปัจจุบันมีนักศึกษาชาวอเมริกาที่กำลังศึกษาอยู่ในต่างประเทศอยู่ที่ 262,416 คน เพิ่มจากก่อนหน้านั้น 0.8 % หรือเพิ่มเป็น 260,327 คน ซึ่งใน 25 ประเทศที่นักศึกษอเมริกันเลือกเรียน มากกว่าครึ่งหนึ่งเลือกไปเรียนที่ยุโรปตะวันตก และ

กลุ่มประเทศที่ไม่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ มากเป็นอันดับหนึ่ง ขณะที่นักศึกษาอเมริกา
ที่เดินทางไปเรียนในแอฟริกาเพิ่มขึ้น 16 % เอเชีย 2 % ตะวันออกกลาง 9 % และอเมริกาใต้ 13 %
(ธันวาคม, 2553)

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University